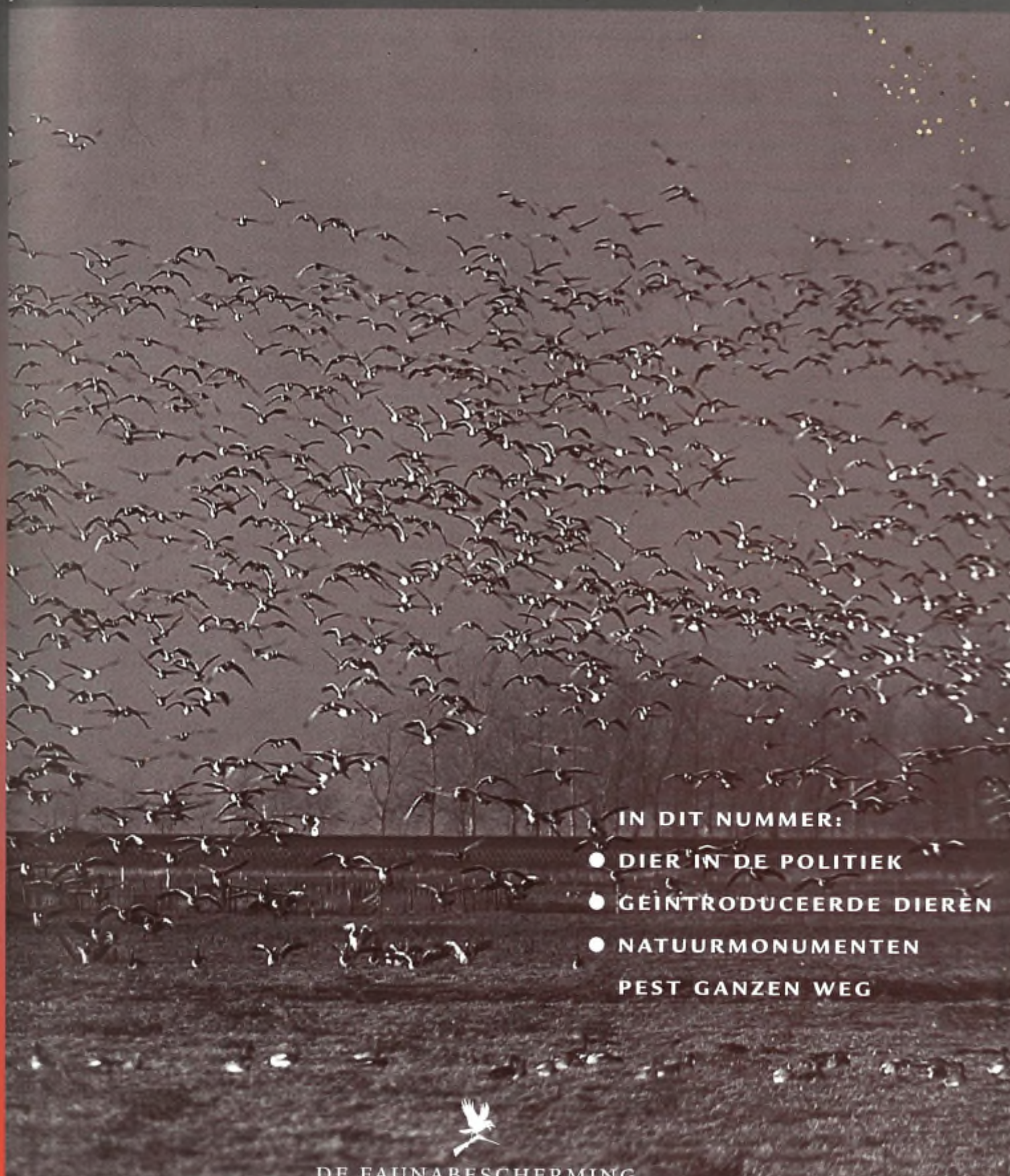

JUNI 1998 JAARGANG 23 NUMMER 2

argus

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

IN DIT NUMMER:

- DIER IN DE POLITIEK
- GEÏNTRODUCERDE DIEREN
- NATUURMONUMENTEN
- PEST GANZEN WEG

DE FAUNABESCHERMING

COLOFON

INHOUD

ISSN 0166-5073 Argus is het kwartaaltijdschrift van De Faunabescherming, Amsteldijk-Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens fl. 30,- per jaar betalen via Postbanknummer 3522188 te 's-Graveland. Sympathisanten betalen minstens fl. 10,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-Nieuwsbrief. Indien u de De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Redactie Gerard Ellenbroek, Bob Hagen, Pauline de Jong, Harm Niesen, Norman van Swelm, Careljne Verhoeven en Harry Voss.

Redactieadres Gerard Ellenbroek,
Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn,
Telefoon (055) 360 43 35, Telefax (055) 360 43 36

Fotoredactie studio RB Vormgevers, Berkelsingel 5,
7201 BK Zutphen, Telefoon (0575) 51 54 62

Vormgeving studio RB Vormgevers, Zutphen

Druk Veldhuis, Raalte

Donateursadministratie Postbus 150,
6870 AD Renkum

Doelstelling De Faunabescherming is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propagere van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het bekend maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Bestuur I. v.d. Abele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, R. Busser, G.A. Ellenbroek, A. Hertsensberg, A.P. de Jong, N. Koffeman, H.H. Niesen, H. Pluijmakers, J. Poeder, R. Stockmann, C. Verhoeven, S.H.D. Voss.

Adviseur G. Udo.

Secretariaat Mw. A. P. de Jong, Amsteldijk-Noord 135,
1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00.

Penningmeester Mw. R. Boeve-Bant, Postbus 76,
1243 ZH 's-Graveland, Telefoon (0294) 25 13 19

Regiogroep Limburg Postbus 27, 6114 ZG Susteren,
Telefoon en telefax (046) 449 28 48

Knipselkrant Zes keer per jaar verschijnt de Fauna-Knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van fl. 15,- per jaar op Postbank-nummer 116072 ten name van donateursadministratie De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar:
Fauna-Knipselarchief, Olieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn.

3 Harm Niesen: Naar een moreel en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid De lichtbakkenjacht en de 'noodzaak' om te mogen jagen in de nacht.

4 Pauline de Jong: Dier in de politiek Woordvoerders van de politieke partijen in de Tweede Kamer discussieerden over het dierenwelzijn in Nederland. Een verslag van onze vertegenwoordiger.

6 Over ethiek bij geïntroduceerde dieren Lezers reageerden op het verzoek om hun mening te geven over het artikel van A.J. Cnoop Koopmans over dit onderwerp in Argus 98:1.

7 Jan Bouterse: Zorgplicht en het recht op een natuurlijke leefwijze De visie van De Faunabescherming op het omgaan met uitgezette dieren, in het bijzonder de 'grote grazers'.

9 Boerenbedrog Rubriek over corruptie, vriendjespolitiek, lafheid en incompetentie in de wereld van landbouw en natuurbeheer..

12 Pauline de Jong: Natuurmonumenten pest ganzen weg Onder het mom van bestrijding van een uitheemse soort verstoorde en vernielde Natuurmonumenten half april nesten van de Grauwe gans in staatsnatuurmonumenten rond het Haringvliet.

14 Gerard Ellenbroek: De dierenwereld van Europa in de greep van de jacht Deel 2 van de serie 'Het genadeschot' over de invloed van de jacht op het uitsterven van diersoorten.

20 Column: Kiezer straft discriminatoir gedrag hard af Waarom het de Nederlandse 'Groenen' maar niet lukt om een zetel in de Tweede Kamer te veroveren.

21 Pauline de Jong: Erasmus-universiteit en de Flora- en faunawet Korte reactie op de eenzijdige manier waarop door de Erasmus-universiteit de Flora- en faunawet belicht in het rapport dat zij in opdracht van de KNJV opstelde.

22 Bob Hagen: Mensen laten wij toch mededogen hebben met de plezierjager Een droevig verhaal over het sociale leven van plezierjager Harm.

23 De buit van vos(s) Vaste rubriek over actuele zaken rond de jacht en faunabescherming..

24 Geurt Besselink: Vosjes
foto omslag Vlucht ganzen op de Westplaat-Buitengronden (foto: Norman van Swelm) zie pagina 9 t/m 13.

NAAR EEN MOREEL EN WETENSCHAPPELIJK VERANTWOORD FAUNABELEID

Sinds 1994 is een juridische strijd gaande over vergunningen voor het gebruik van kunstlicht bij het schieten van vossen in de nacht in Friesland. Deze vergunningen waren door het Ministerie van Landbouw verleend. In Argus 96:3 hebben wij uitgebreid over deze zaak gerapporteerd. Op dat moment was ons beroepschrift tegen de vergunningen nog niet door de rechtbank behandeld, maar had de Provincie Friesland (waaraan inmiddels de vergunningverlening was gemandateerd) het verzoek voor een dergelijke vergunning afgewezen. Hoewel er dus op dat moment geen 'lichtbak'-vergunningen in Friesland geldig waren, zetten wij ons beroep voort aangezien wij een principiële uitspraak van de rechter wilden hebben. In januari 1997 kwam de langverwachte uitspraak die voor ons gunstig uitpakte. De rechtbank in Amsterdam overwoog in haar uitspraak dat de vergunningen kennelijk waren verleend ter bescherming van de das, waarbij door de vergunningverlener vooral gewezen werd op het overheidsbeleid dat is gericht op behoud en herintroductie van de das. Hierbij werd de nadruk gelegd op het convenant dat is gesloten tussen de KNJV en de stichting Das & Boom. In dit convenant werd afgesproken dat de jagers in de gebieden met een herintroductieproject van dassen af zouden zien van bejaging op en rond burchten. Het is namelijk niet te zien of een burcht alleen door vossen wordt bewoond of dat er mogelijk sprake is van bewoning door dassen. De rechtbank merkte hierbij scherp op dat de vos geen rechtstreekse bedreiging vormt voor de das, maar dat

de vergunningen zijn verleend om een voor de das schadelijk gedrag van de jagers, namelijk het uitgraven van burchten, tegen te gaan. Het gebruik van kunstlicht was bedoeld om het niet mogen jagen in de buurt van burchten te compenseren. De rechtbank overwoog in haar uitspraak dat het in strijd is met de bedoeling van de wet om een vergunning ten behoeve van een ongeoorloofd middel te verlenen teneinde terughoudendheid bij het gebruik van een geoorloofd middel te stimuleren. Al met al betekende dit het einde van de lichtbakkenjacht althans dat hoopten wij... Enkele maanden later kregen wij van de Raad van State te horen dat de Wildbeheereenheden in hoger beroep waren gegaan tegen deze uitspraak. Wij, als belanghebbende, werden uitgenodigd om ons standpunt in deze zaak te komen toelichten. Tijdens de behandeling in Den Haag legden de jagers nog eens de nadruk op het feit dat zij geheel vrijwillig afzagen van het hanteren van twee van hun belangrijkste bejagingsmethoden van de vos, namelijk delven en slaan en het gebruik van aardhonden. Zij moesten daarin wel gecompenseerd worden aangezien de vossenstand aangezien de vossenstand hand over hand toeneemt en dit groeiend leger van vossen alles wat het tegenkomt opeet. Tijdens de zitting werd zelfs met veel nadruk door de juriste van de jagers gesteld dat de das 'geen enkele bescherming' geniet in het kader van de Jachtwet en dat de jager dus geen 'zorgplicht' heeft ten opzichte van de das. Het feit dat de das volledige bescherming geniet op grond van de

Natuurbeschermingswet en dat in dat kader ook hun burcht is beschermd werd voor het gemak buiten beschouwing gelaten. Het 'dassenconvenant' is een afspraak tussen twee organisaties zonder enige rechtsgeldigheid en sinds het opnemen van de das in de Natuurbeschermingswet ook volkomen overbodig. Een das hoeft niet 'verzorgd' te worden, maar zodra een jager een dassenburcht verstoort, op welke manier dan ook, is hij in overtreding. Dit alles overziend hadden wij een goed gevoel over deze zaak. Groot was dan ook onze ontzetting toen op 10 april jl. de uitspraak van de Raad van State bekend werd. De Wildbeheereenheden werden in het gelijk gesteld! In haar overweging meldde de Raad van State dat het wel degelijk mogelijk is om op basis van de Jachtwet vergunning te verlenen om te jagen op de ene soort, de vos, ter bescherming van de andere soort, de das. Het dassenconvenant woog blijkens de uitspraak heel zwaar. In de drie en een halve pagina tekst werd bijna één hele pagina gewijd aan deze uitspraak. En het feit dat de das en zijn burcht op grond van de Natuurbeschermingswet volledige bescherming genieten, is niet eens genoemd. Het heeft er alle schijn van dat de Raad van State, om wat voor reden dan ook, een groot deel van alle stukken geheel buiten beschouwing heeft gelaten of in ieder geval niet heeft meegenomen in de uiteindelijke beoordeling. Het is anders onmogelijk te verklaren hoe zij tot deze uitspraak heeft kunnen komen. Vast staat wel dat de Raad van State hiermee de Jachtwet heeft

laten prevaleren boven de Natuurbeschermingswet. Deze hele zaak is een voorbeeld van een trend om de jacht hoe langer hoe meer te verplaatsen naar de nachtelijke uren. Zo wordt er naar aanleiding van deze ongelukkige uitspraak vanuit het hele land geroepen dat er weer en meer lichtbakvergunningen voor vossen moeten worden verleend. Daarnaast worden vergunningen voor het gebruik van kunstlicht bij het jagen op konijnen nu al standaard en op voorhand verleend aan elke Wildbeheereenheid die daarom vraagt. Het schieten van smienten tot zelfs twee uur na zonsondergang vormt geen uitzondering. De reeënjager trekt het liefst in de schemering het veld in en mag sinds kort ook na zonsondergang jagen. Bij het schieten van knobbelzwanen wordt in de vergunning vaak expliciet vermeld dat het afschot het best gerealiseerd kan worden net na zonsondergang. Als argument om 's nachts te schieten voeren de jagers vaak aan dat de dieren zich niet meer overdag vertonen. In werkelijkheid zijn het de jagers die zichzelf liever niet bij daglicht vertonen. En dit ondanks de bemoedigende woorden van oud-minister Braks die een aantal jaren geleden de Wildbeheereenheden als volgt toesprak: *'Laat zien waar je mee bezig bent'*.

Harm Niesen

Op 28 april jl. is in het Perscentrum Nieuwspoort een debat gehouden over de positie van het dier in de politiek. Tijdens deze bijeenkomst werden de woordvoerders van zeven politieke partijen over drie onderwerpen inzake dierenwelzijn ondervraagd. In dit verslag leest u hoe er binnen de verschillende politieke groeperingen in Nederland wordt gedacht (en soms niet wordt nagedacht) over dieren en dierenwelzijn.

Pauline de Jong

HET DIER IN DE POLITIEK

Het eerste onderwerp dat in het debat 'Dier en Politiek' werd behandeld betrof landbouwhuisdieren, bio-industrie en pelsdieren. Het tweede onderwerp ging over proefdieren en genetische manipulatie. En als laatste kwamen de in het wild levende dieren aan bod. De bedoeling was om de politici, nu een week voor de verkiezingen, tot uitspraken te dwingen waarop zij later zouden kunnen worden aangesproken. In het debat bleek weer eens overduidelijk dat het toch steeds weer dezelfde partijen zijn die hun nek echt uit durven te steken, te weten SP, GroenLinks en RPF. En altijd zijn het weer VVD, CDA en PvdA die voorzichtig zijn en tal van slagen om de arm houden. D'66 in de persoon van Bob van de Bos bezette een merkwaaardige tussenpositie, aangezien de heer Van de Bos wel een diervriendelijk standpunt inneemt en zich daar ook echt hard voor maakt terwijl zijn fractiegenoten zoals de heren Ter Veer en Ybema en mevrouw De Koning er hele andere ideeën op na houden.

Bio-industrie

Als eerste is de aanwezige politici gevraagd naar hun standpunt inzake de legbatterij. De PvdA bij monde van Willy Swildens stelt dat deze vorm van huisvesting in principe verboden zou moeten worden maar dat er nog geen goede alternatieven zijn. Zweden en Zwitserland zijn teruggekomen van het volière-systeem en de scharrelstallen,

omdat deze systemen helemaal niet bevorderlijk zijn voor het dierenwelzijn, aldus de PvdA. De heer Passtoors (VVD) sluit zich hier van harte bij aan. Vervolgens worden er allerlei argumenten opgevoerd en weer van tafelgeveegd over de mogelijke gevolgen van het verbieden van legbatterijen: kippen die buiten lopen hebben meer kans op salmonella-besmetting; eieren van scharrelkippen zijn duurder, waardoor de consument buitenlandse eieren gaat kopen (van kippen, die het misschien nog wel slechter hebben dan onze legbatterijkippen), enz. Gelukkig bleken zowel Marijke Vos (GroenLinks) als Bob van de Bos (D'66), Remi Poppe (SP) en Dick Stellingwerf (RPF) allen van mening dat het een kwestie is van politieke wil en dat in de komende kabinetsperiode de legbatterij zeker moet worden afgeschaft.

Vervolgens kwam het punt van de nertsenfokkerij aan bod. Enkele jaren geleden is eindelijk besloten tot een soort 'sterfhuisconstructie' voor de vossenfokkerij. Het wordt hoog tijd dat dezelfde stap wordt gezet voor de nertsen. De vraag aan de politici is wat zij vinden van een nertsenfokverbod. Passtoors reageert hierop met de stelling dat wij niet alles zouden moeten verbieden en dat iedereen zelf een keuze zou moeten kunnen maken. Helaas hebben nertsen geen keuzevrijheid, maar dat is niet het probleem

van de VVD. Ook over dit onderwerp zijn GroenLinks, RPF en SP zeer eensgezind: De nertsenfokkerij moet worden afgeschaft. Het gaat hier ten slotte om een volstrekt overbodig product.

Proefdieren

Per jaar worden in Nederland 750.000 proefdieren gebruikt. Als voorstel wordt de politici voorgelegd om streefcijfers vast te stellen omtrent hoeveel dieren er elk jaar minder zouden moeten worden gebruikt, een soort reductie-percentages. Meijer (CDA) stelt dat het streven naar reductie akkoord is, maar dat je je niet vast moet leggen op cijfers. Dit zou namelijk in geval van calamiteiten kunnen leiden tot gevaar voor de volksgezondheid! Dierproeven zijn zeer belangrijk voor medisch onderzoek, aldus het CDA. De SP is van mening dat er scherper op moet worden toegezien dat alleen proeven die echt noodzakelijk zijn worden uitgevoerd. Dus geen onderzoek uit commercieel belang. GroenLinks vindt dat er veel meer geld moet worden vrijgemaakt voor het zoeken naar alternatieven. D'66 stelt dat veel proeven dubbel worden gedaan en dat dit in feite zou moeten worden verboden. Bovendien is D'66 wel voor een reductie van 10 tot 20% per jaar. De PvdA houdt zich bij dit onderwerp weer behoorlijk op de vlakte. Er is een medische noodzaak voor veel proeven, dat is het dilemma. Tendens is

nu al dat er minder proeven worden uitgevoerd en dat is goed, aldus de PvdA. Ook de VVD is voorzichtig en stelt dat zij streven naar een 'noodzakelijk minimum'! Zelfs de PvdA vindt dit weinig concreet. De RPF geeft aan vóór een reductie te zijn, maar wijst vervolgens op het grote probleem van de genetische manipulatie dat volgens hen ernstig wordt onderschat. Op Europees niveau zal binnenkort een wet worden aangenomen waardoor patent op leven kan worden aangevraagd. Dit is commercieel erg interessant en zal leiden tot vele nieuwe dierexperimenten. GroenLinks ziet dit gevaar ook maar meent dat de lidstaten altijd zelf kunnen bepalen of zij eraan mee doen of het in eigen land verbieden. De SP en de PvdA, evenals D'66, geven aan tegen deze 'Octrooiwet' te zijn én wijzen het klonen van dieren af. Ook de VVD acht het klonen van dieren verwerpelijk.

In het wild levende dieren

Tenslotte komen de in het wild levende dieren aan bod en wordt de aanval geopend op de PvdA. Premier Kok heeft vier jaar geleden in een brief aangegeven dat zijn partij tegen de plezierjacht is, maar vervolgens heeft de PvdA amendementen, die tijdens de behandeling van de Flora- en faunawet zijn ingediend om de plezierjacht geheel te verbieden, niet gesteund. Hoe kan dat? Als antwoord hierop stelt Swildens dat het uitgangspunt van haar partij inderdaad is: geen jacht, tenzij ... De huidige Jachtwet is derhalve onacceptabel. Met de Flora- en faunawet is het aantal vrij bejaagbare diersoorten sterk teruggebracht tot slechts zes en in feite maar vijf. Vervolgens wordt erop gewezen dat de patrijs juist niet van de wildlijst is geschrapt, omdat de PvdA weigerde een amendement met deze inhoud te steunen. Dan moet Swildens toegeven dat wat betreft de PvdA het doel was om in deze wet zoveel mogelijk diersoorten te beschermen. Er zijn toen bewust door deze partij zes diersoorten opgeofferd om de regelingen ten behoeve van de overige diersoorten scherper te kunnen stellen. Inderdaad een soort koehandel. En de PvdA neemt hier niets van terug, want als deze zes soorten niet waren opgeofferd was de hele Flora- en faunawet nooit door de Tweede Kamer gekomen of zou de minister de wet hebben ingetrokken. Dan gaat de discussie door naar de

drijfjachten. Zowel SP als D'66 en GroenLinks hebben vóór een verbod op de drijfjachten gestemd. Helaas door gebrek aan steun vanuit onder andere de PvdA haalde dit amendement het niet. Dan komt de verbijsterende uitleg van Swildens. Zij is van mening dat wilde zwijnen moeten worden beheerd door middel van drijfjachten. Bij het doden moet het welzijn van deze dieren in acht worden genomen. De zwijnen moeten dus in één keer worden doodgeschoten en dat is onmogelijk wanneer ze zich achter bosjes ophouden. De dieren moeten dus uit de bosjes worden 'geduwd' (vandaar de term druk- of drijfjacht) en dan kan het dier in alle rust netjes worden geschoten, aldus Swildens. Wij wisten al dat politici weinig kennis hebben van de praktijk, maar dat het er zo slecht mee is gesteld en dat ze de gaten in hun kennis opvullen met sprookjes en sterke verhalen dat is wel bijzonder schokkend. Iedereen die zich maar enigszins heeft laten informeren over dit onderwerp, weet dat bij een drijfjacht op zwijnen de dieren in blinde paniek met een snelheid van 60 kilometer per uur langstormen en dat de jager dan lukraak in de stofwolk schiet in de hoop het dier zodanig te raken dat hij later, zwaar gewond en mogelijk inmiddels al dood, gevonden kan worden. Dit is dus verre van een efficiënte methode van zwijnen schieten en als er iets niet bevorderlijk is voor het welzijn van deze dieren, is het wel deze manier van afslachten. Zelfs het CDA bij monde van de heer Meijer is van mening dat drijfjachten op zwijnen niet toelaatbaar zijn! Aangezien duidelijk is dat Swildens niet van dit waanbeeld kan worden afgeholpen wordt overgestapt op een volgend onderwerp. Vier jaar geleden werd nog door vrijwel alle politieke partijen verklaard dat zij het doodslaan van jonge vosjes onaanvaardbaar achten, maar in de Flora- en faunawet is een dergelijk verbod nog steeds niet geregeld. Hoe kan dat? De heer Passtoors blijkt zo slecht op de hoogte te zijn dat hij meent dat het doodslaan van jonge vossen op grond van de Jachtwet verboden is. Wij weten echter allemaal dat dit helaas nog altijd een veel toegepaste methode is onder jagers. Om zijn gebrek aan kennis van zaken nog eens te benadrukken voegt hij eraan toe dat een vos schade aan gewassen kan toebrengen en dat het bejagen van vossen daarom noodzakelijk is! Vervolgens

wordt de vraag gesteld wat de politici vinden van het jagen op dieren in het voortplantingsseizoen. De PvdA stelt dat zij tegen het jagen op dieren in broed- en ruitijd is en dat is wel goed nieuws. Marijke Vos benadrukt nog eens dat de Flora- en faunawet weinig zal betekenen voor de dieren. De toegestane dodingsmethoden hadden in de wet vastgelegd moeten worden. Het belang van de dieren moet altijd voorop staan en er zou geen dier vrij bejaagbaar moeten zijn. Ook de RPF geeft aan dat de lijst van vrij bejaagbare soorten teruggebracht zou moeten worden tot nul. Het CDA meent dat selectieve jacht noodzakelijk is om de populaties te beheeren en in stand te houden. Gezien het stemgedrag van het CDA houdt deze partij voor de volle 100% rekening met de wensen van de jagers. Poppe stelt vervolgens dat wanneer er dan toch gejaagd zou moeten worden hiervoor beroepsjagers moeten worden ingezet. Dit is volgens de heer Meijer helemaal niet nodig, aangezien de jachthouders een diploma hebben en dus gekwalificeerd zijn. Bovendien gaat het bij de reeënjacht zo dat de jachtopzichter het dier aanwijst en de jager hem vervolgens doodschiet: jagen in opdracht. Kortom, het zoveelste voorbeeld van een politicus, die ergens een klok heeft horen luiden maar zich niet verdiept in waar nu eigenlijk de klepel hangt. Je vraagt je af of het nu echt onnozelheid is of gewoon onwil om daadwerkelijk iets aan de plezierjacht te doen.

Conclusie en aanbeveling

Conclusie is in ieder geval dat de meerderheid van de aanwezige partijen wel degelijk bereid is te strijden voor een beter dierenwelzijnsbeleid. Het is alleen jammer dat sommigen door partijdigheid of jagersloyalisme en/of gebrek aan kennis van zaken geen dier-vriendelijk standpunt hebben of harde toezegging durven te geven. Ons advies aan de politici is: ga eens kijken wat er in het veld gebeurt voordat je in de Kamer dingen gaat roepen, die kant noch wal raken. Het is pijnlijk te moeten constateren dat woordvoerders, die door een partij naar voren worden geschoven als de specialisten, met zo weinig kennis van zaken blijken te spreken. Ze kunnen daardoor gemakkelijk een hele fractie op het verkeerde been zetten.

OVER ETHIEK BIJ GEÏNTRODUCERDE DIEREN

**In het vorige nummer van
Argus (1/98) schreef
A.J. Cnoop Koopmans een
artikel over beleidskeuzes bij
het uitzetten van dieren in
natuurterreinen. Aanleiding
voor dit artikel vormde een
workshop over dit onderwerp,
die begin dit jaar in
Wageningen werd gehouden.
Omdat de meningen over dit
onderwerp nogal verdeeld
zijn, vroegen wij u
om uw reactie. U vroeg op uw
beurt om een reactie van
De Faunabescherming. Die
leest u op pagina 7 en 8.
Hiernaast een greep uit de
reacties, die u ons toestuurde.**

In zijn reactie op het artikel 'Over ethiek bij geïntroduceerde dieren' van A.J. Cnoop Koopmans in het vorige nummer van Argus stelt *F. J. van Thienen uit Utrecht* dat in het wild levende en geïntroduceerde dieren door de genoemde auteur gemakshalve op één hoop worden geveegd, hetgeen volgens hem niet terecht is. De eerstgenoemde groep is volgens Van Thienen *niet* te benaderen om medische zorg te verlenen; de andere groep *wel*. Zijns inziens moet de mens de zorg voor die laatste dan ook voor zijn rekening nemen.

Ook *R. Heestermans uit Nijmegen* vindt dat er ingegrepen moet worden bij gewond geraakte of stervende dieren. Dieren, die niet meer te redden zijn, moeten volgens Heestermans zo snel mogelijk en pijnloos uit hun lijden worden verlost. Dat geldt niet alleen voor geïntroduceerde dieren, maar ook voor in het wild levende dieren, waarbij als voorbeeld herten, reeën en wilde zwijnen, maar ook pieren genoemd worden.

J. van Boven uit Schiermonnikoog meent dat op een paar stuifduinen na in Nederland geen echte natuur meer voorkomt. Alle gebieden in Nederland worden 'beheerd' en één van de taken van een beheerder of beherende instantie is de zorg voor de dieren in het beheerde terrein. Een in nood verkerend dier, of het nu een geïntroduceerd paard of rund is of een meeuw, dient te worden geholpen. Volgens Van Boven heeft een dier geen weet van de dood, maar wel van lijden. Daarom moet de mens een stervend dier een handje helpen. Dieren opzettelijk laten lijden omdat dat 'natuurlijk' is, getuigt van gevoelloosheid en past niet bij mensen of organisaties die aan natuurbeheer doen.

De heer H. van Velsen uit Wijk bij Duurstede schrijft het deels met Cnoop Koopmans eens te zijn. Hij wijst er echter op dat in het geval van geïntroduceerde dieren *natuurlijke* predatie ontbreekt. Crepeer-gevallen moeten daarom onnodig lang lijden en Van Velsen meent dan ook dat bij 'ernstige gevallen' de mens de plaats van de predator moet invullen en deze dieren uit hun lijden moet verlossen. Hierbij moet niet worden vergeten, dat een natuurlijke vijand een ziek of verzwakt dier doorgaans veel eerder

opmerkt (en dus eerder 'ingrijpt') dan de mens. Van Velsen vindt dat de opmerking van Cnoop Koopmans over spinnen en kevers in dit verband geen hout snijdt, omdat bij deze dieren normale predatie voorkomt. De briefschrijver wijst er voorts op dat de dood door ziekten en parasieten naar zijn mening ook als een vorm van predatie beschouwd mag worden. Hij stelt dat de populatieomvang van diersoorten, die geen natuurlijke vijanden in de vorm van grotere predatoren hebben, door parasieten gereguleerd kunnen worden en ergert zich in dit verband aan jagers, die 'het steeds doen voorkomen alsof zij de enigen zijn die paal en perk kunnen stellen aan de populatiedichtheid van bijvoorbeeld kraaiachtigen en vossen'.

In een uitgebreide reactie legt *mevrouw drs. O. Janse uit Rumpt* uit in welke context volgens haar het artikel van Cnoop Koopmans geplaatst moet worden en wat hieruit geconcludeerd kan worden. Aan de hand van een uitleg over wat onder ethiek wordt verstaan (praktische wijsbegeerte over zedelijke begrippen en gedragingen, waarbij 'zedelijk' betekent 'overeenkomstig de heersende opvattingen over wat goed is') schetst zij de ontwikkeling van het besef bij de mens 'dat een dier niet louter een consumptief en / of economisch object is dat geheel ten dienste staat aan de mens'. Zij verwijt Cnoop Koopmans weer een stap terug te doen in deze ontwikkeling door 'het wederom aanleggen van criteria die slechts het economisch nut van een dier voor de mens beogen'. Janse stelt dat we bij crepeergevallen, die zich bij onze soort voordoen, de natuur niet de vrije loop laten en vraagt zich af of het niet tijd wordt om het begrip 'medemenselijkheid' te vervangen door 'medeschepelijkheid', want wat is er verkeerd aan het verlenen van hulp aan medeschepsels, ongeacht hun soort of economisch nut voor ons? Het antwoord daarop geeft ze zelf: 'Misschien het feit dat zulks nog niet valt binnen onze heersende opvatting over wat goed is?' Tot slot nog twee korte reacties. *De heer Kikkert uit Dordrecht* betoogt dat 'ieder dier op aarde, ongeacht het feit waarom / waarvoor het er is, recht heeft

op hulp in situaties zoals genoemd in het artikel van Cnoop Koopmans'. Mevrouw L. de Voys-Rooswinkel uit Schoten, België, is diezelfde mening toegedaan. Ze schrijft: 'Een levend wezen in grote nood, ongeacht zijn nut, functie of commercieel doel, moet je helpen. Dat kan noch mag een discussiepunt zijn' en voegt eraan toe 'Wie liefde en respect heeft voor de natuur en de levende wezens vindt dit normaal en fatsoenlijk gedrag'.

Samenvatting

De meeste mensen, die reageerden op het genoemde artikel, blijken het niet met de stellingname van de auteur eens te zijn. Zij zijn van mening dat uitgezette dieren niet (zonder meer) aan hun lot mogen worden overgelaten. Voornaamste redenen die daarvoor genoemd worden zijn:

- 1 dieren in nood hebben altijd het recht op hulp (van de mens);
- 2 geïntroduceerde dieren horen van nature niet in het gebied thuis en zijn onvoldoende aangepast aan de (natuurlijke) omstandigheden ter plaatse;
- 3 predatoren ontbreken, waardoor zieke of verzwakte dieren onnodig lang moeten lijden;
- 4 de mens, die de dieren in een gebied uitzet, is ook verantwoordelijk voor het welzijn van die dieren en
- 5 men verdenkt de natuurbeheerders, die de dieren uitzetten, ervan uit 'zuinigheidsoverwegingen en gemakzucht' niet voor die dieren te willen zorgen.

Zoals ook al uit het artikel van Cnoop Koopmans bleek is het omgaan met uitgezette dieren een controversieel onderwerp. Zeker daar waar het gaat om het wel of niet verlenen van zorg, lopen de meningen nogal uiteen. Emoties, die ook uit sommige van uw reacties duidelijk naar voren komen, lopen daarbij soms hoog op. En dat is ook wel begrijpelijk. Aan de verschillen in opvatting over hoe de mens om moet gaan met dieren, hetzij in gevangenschap, hetzij in de vrije natuur, ontleen niet voor niets veel organisaties (in Nederland) hun bestaansrecht. De Faunabescherming is daar één van. Haar mening over het omgaan met geïntroduceerde dieren leest u hiernaast.

Wij danken alle briefschrijvers voor hun bijdrage aan deze discussie.

ZORGPLICHT EN HET RECHT OP EEN NATUURLIJKE LEEFWIJZE

In het voorgaande artikel

heeft u kunnen lezen welke

kritiek de verschillende

briefschrijvers/schrijfters

hebben op het artikel van

Cnoop Koopmans.

Die kritiek richt zich niet

zozeer op het feit dat

hij de onzinnigheid of

onmogelijkheid van zorgplicht

voor in het wild levende

dieren benadrukt, maar meer

op zijn pleidooi om niet in te

grijpen bij ziektes of

verminking van

uitgezette 'grote grazers'.

In dit artikel licht

Jan Bouterse de discussie toe

die er op dit moment

over dit onderwerp binnen

De Faunabescherming wordt

gevoerd.

Het bestuur van De Faunabescherming is al enige tijd bezig om een 'ecovisie' te formuleren waarin aan de ene kant haar standpunten komen te staan over jacht en andere vormen van directe ingrepen in de natuurlijke fauna en aan de andere kant een visie wordt gegeven op de alternatieve mogelijkheden van natuur- en faunabeheer en aanverwante zaken. Deze 'ecovisie' (of hoe dit rapport ook genoemd gaat worden) komt

waarschijnlijk in de loop van 1998 gereed en zal zeker in 'Argus' angekondigd en besproken worden. Ik zal in het kort een paar probleempunten bespreken waarover in de afgelopen tijd een discussie in het bestuur is gevoerd. Over 'gehouden dieren' (landbouw-productiedieren) kun je langdurige discussies houden en ver uitgewerkte eisen stellen, maar ik denk dat we al heel blij mogen zijn met de minimum-optie dat deze dieren een redelijk aangenaam leven moeten kunnen leiden tot aan hun dood, die eveneens zo min mogelijk onaangenaam moet zijn. Verder kunnen we ook stellen dat hoe intensiever dieren door de mens benut worden, hoe beter ook de menselijke zorg moet zijn. Tegengaan van dierenleed staat dus voorop, waarbij we wel moeten beseffen dat deze noodzaak tot intensieve zorg voor een groot deel het gevolg is van de manier waarop we met dieren omgaan: ze moeten steeds meer en steeds efficiënter produceren.

Niet-gehouden dieren

Wat betreft de niet-gehouden dieren gaat het standpunt van De Faunabescherming in de volgende richting: het is wenselijk dat alle diersoorten een zo natuurlijk mogelijk leven kunnen leiden, eigen aan de soort. Elke diersoort heeft dan 'recht' op vrijheid van beweging, voedselvergaring en voortplanting en afwezigheid van benutting of vervolging door de mens. Omdat echter veel dieren in omstandigheden leven die in min of meerdere mate door de mens worden beïnvloed, kan het voorkomen dat ze in problemen komen en recht hebben op menselijke zorg (of hulp). Wij vinden wel dat deze zorg zoveel mogelijk gericht moet zijn op het herstel van de natuurlijke leefsituatie van de dieren: hieruit volgt vanzelf de conclusie dat deze zorg zichzelf overbodig dient te maken.

Bij het standpunt van een natuurlijke leefwijze voor de dieren moeten we wel beseffen dat dit een principiële andere grondhouding is dan het tegengaan van dierenleed. Een compromis tussen

deze twee uitgangsposities lijkt niet mogelijk en dat is met name lastig wanneer wij onze houding ten opzichte van de grote grazers en andere uitgezette dieren willen bepalen. Zoals Cnoop Koopmans in zijn artikel al aangaf: het is vaak bijzonder moeilijk om aan te geven of het strikt gaat om gehouden of om niet-gehouden dieren. Ook is het van belang wat de doelstelling van een (her)introductieactie is. We zouden bijvoorbeeld kunnen denken aan een beheer van principieel niet-ingrijpen alleen wanneer de dieren werkelijk geheel worden vrijgelaten. Maar de discussie begint dan pas echt: zijn de dieren in de Oostvaardersplassen werkelijk vrij en niet-gehouden? En ook: moeten we ernaar streven dat ze het daar ooit worden?

(On-)natuurlijke selectie

Wij moeten ons er wel van bewust zijn dat van de meeste niet-gehouden diersoorten de individuen aan hun einde komen zonder tussenkomst van de mens. Hierbij zijn ook dieren die geen of geen echte natuurlijke vijanden hebben: roofvogels, marterachtigen, enz. Maar waarom vinden wij het vaak erger wanneer een groot dier pijn lijdt en doodgaat dan een klein dier? Omdat het meer zichtbaar is? Laten we oppassen dat onze verontwaardiging niet al te selectief is. Dieren moeten tenslotte ergens aan doodgaan. Zelf vind ik het bijvoorbeeld geen grote ramp wanneer in een strenge winter een deel van de Nederlandse populatie van blauwe reigers het loodje legt. Maar wanneer al na twee nachts vorst deze dieren in onze stadsvijver met vissenkoppen worden bijgevoerd, overleven vooral de meest aan de mens aangepaste exemplaren. Is dat een selectie die we willen?

Natuurlijke leefwijze

Ik heb al aangegeven dat het ten aanzien van niet-gehouden en uitgezette dieren moeilijk is om een compromis te sluiten tussen 'recht op zorg' (met als uitgangspunt een intensieve menselijke beïnvloeding) en het 'bevorderen van een natuurlijke leefwijze' (waarbij juist deze beïnvloeding wordt afgebouwd). Bij het loslaten van grote grazers in uitgestrekte en onoverzichtelijke natuurgebieden is het onvermijdelijk dat er wel eens ongelukken gebeuren en dat er door de beheerder niet op tijd en

niet adequaat kan worden ingegrepen. Misschien ligt de oplossing in het maken van onderscheid tussen structurele of incidentele problemen. Bij structurele problemen (aanhoudend voedseltekort, uitbreken van besmettelijke ziektes) zou de mens dan wel moeten ingrijpen, bij de incidentele problemen niet, of alleen wanneer deze tijdig opgespoord en goed behandeld kunnen worden. Maar dan is de aard van het terrein meer bepalend voor de kans op zorg dan de status van het dier. De Galloway-koeien die in een recreatieterrein aan de rand van Alphen a/d Rijn plantsoenarbeiders vervangen, hebben dan een grotere 'zorgkans' dan de grazers in de Oostvaardersplassen. Juridisch gezien maakt dat de kwestie hoogst gecompliceerd en daarom ongewenst. Wie is waar en wanneer verantwoordelijk voor welke misstanden? In Alphen wordt het al zielig gevonden als de koeien aan het einde van de zomer van top tot teen onder de klissen (vruchten van de middelste klit, *Arctium pubens*) zitten.

Ecovisie

Terug naar de discussie over de 'ecovisie'. Juist over zaken als de grote grazers en de zorgplicht voor deze en andere niet-gehouden dieren blijkt het moeilijk te zijn (en tegelijk hard nodig!) een standpunt te formuleren dat zowel principieel als praktisch is. Niet alleen de kwestie van bescherming en welzijn van dieren komt daarbij aan de orde, maar ook de doelstelling van het natuurbeheer in het algemeen. De zaak van natuur- en faunabescherming heeft morele, juridische en praktische kanten, die alle drie bekeken moeten worden. Ik denk dat Cnoop Koopmans dat scherp heeft gezien en dat zijn artikel juist daarom van belang is. Ook in het bestuur van De Faunabescherming gaat de discussie over meer dan alleen dierenleed en zorgplicht. In deze tijd, waarin mensen (nog steeds) zo onzorgvuldig met de natuur en met de dieren in de natuur omgaan, is het van groot belang onze visie zorgvuldig te formuleren. Om die reden zijn wij dan ook erg blij met uw reacties. Zij kunnen ons helpen bij deze geenszins gemakkelijke opdracht.

Jan Bouterse (bestuurslid van De Faunabescherming)

VOSSENPOSTER

In het hart van deze Argus vindt u onze informatieve vossenposter voor school, kantoor en overal waar u uitdrukking wilt geven van uw bezorgdheid over het lot van de vos in Nederland.

De poster is na te bestellen!

Maak fl. 5,- over op Postbanknummer 13093 ten name van De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van vossenposters en u ontvangt 6 gevouwen posters.

Samen met u zorgen wij ervoor dat de wrede jachtpraktijken, zoals nachtsjacht op vossen met lichtbakken, drijfjachten en het vernielen van burchten en doodslaan van jonge vosjes echt tot het verleden gaan behoren.

Zij rekenen op u.

Bestel nog vandaag!

BOERENBEDROG

In deze rubriek zullen voortaan zaken worden belicht die voortkomen uit de innige verbondenheid tussen politiek, de agrarische wereld, de jacht, de visserij en hielendikkende natuurbeschermers. Zaken waarbij het publiek een rad voor ogen wordt gedraaid zoals het zogenaamde 'Agrarisch Natuurbeheer', de beleidsdaden van jagers die sleutelposities innemen bij Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, water- en recreatieschappen en dergelijke, misbruik van overheidsmiddelen en tal van andere zaken. Zo wordt duidelijk waarom moderne wetenschappelijke inzichten zo moeizaam in het natuurbeheer worden geïntegreerd of na ingevoerd te zijn weer langs slinkse weg verdwijnen. Waarom komt de biologische landbouw bijvoorbeeld niet van de grond en welke rol speelt de agrarische onderwijsmoloch 'Wageningen' hierbij? Waarom, terwijl steltlopers als kievit, tureluur en grutto in sneltreinvaart massaal in aantal achteruit gaan en met

rasse schreden het punt van uitsterven naderen, propageren natuurbeschermingsorganisaties als waren zij 'burgemeesters in oorlogstijd' het plaatsen van zogenaamde nestbeschermers terwijl de agrariërs het milieu van deze vogels verwoesten op een wijze die ongekend is in de geschiedenis van ons land? Waarom laat de pers zich voortdurend het bos in sturen met flauwekul verhalen over hardwerkende zielige boeren in plaats van er voortdurend op te wijzen hoezeer onze gezondheid wordt bedreigd door residuen van pesticiden en diergeneesmiddelen in ons water en ons eten? Corruptie, vriendjespolitiek, lafheid en incompetentie spelen in deze sectoren een belangrijke rol, dat hebben de 'rampen van Landbouw': mest, varkenspest en de door de Kamer onder de mat geschoven knoeierijen met de export van misschien wel met BSE besmet (wie zal het zeggen?) vlees naar Rusland duidelijk bewezen. En wat te denken

van de curieuze lichtbakuitspraak van de Raad van State, één van onze hoogste rechtscolleges. Is het College gek geworden, deugt de opleiding van juristen in ons land ook al niet meer of hebben we hier het zoveelste geval van een jager op de verkeerde plaats? De lezers van Argus worden uitgenodigd feiten die hen dienaangaande ter ore komen voor deze rubriek aan te dragen.

De verkeerde vrienden van Minister Van Aartsen

Van het begin af aan was het duidelijk: Minister Van Aartsen wist niets van landbouw, noch van visserij en al helemaal niets van natuurbeheer maar op hêt CDA-ministerie bij uitstek dat bijkans van belangenverstrengeling aan elkaar hing werkte dat uitermate verfrissend. Al spoedig werd duidelijk dat deze minister deed wat hij wilde en voor niemand opzij ging. Maar oppassen was wel geboden want Van Aartsen is van de VVD, de partij waarin natuur uitsluitend gezien wordt als geschikt om wegen, vliegvelden en villa's in te bouwen en waarin het woord milieu slechts gekend wordt in de 19e eeuwse betekenis. En in de Tweede Kamerfractie van de VVD huist boer Blauw, voorvechter van verkapte subsidies aan de boeren betaald vanuit de natuurbeschermings-pot onder het mom van 'agrarisch natuurbeheer'. Zes miljoen subsidie gaf Van Aartsen aan de Friese boeren om weidevogels te 'beheren' op land dat nauwelijks meer geschikt is voor deze vogels. Geld, gemeenschapsgeld, weggooien dus.

Zolang agrariërs gewoon doorgaan met het verwoesten van het leefmilieu van kieviten, tureluurs en grutto's en andere weidevogels, heeft het plaatsen van nestbeschermers weinig zin (foto's: Norman van Swelm).

Onlangs ging Van Aartsen op bezoek bij boer Kole, woonachtig in Rockanje op het verwaarloosde landgoedrestantje Stuyvesante en intensief boerend, overbemestend op een door een recente peperdure ruilverkaveling sterk ontwaterd perceel. Een stukje verwoest Nederland waarop ter compensatie voor verloren waarden op kosten van de gemeenschap een 23 ha groot bos was aangelegd. En op dat bos, dat beheerd werd door Staatsbosbeheer, Regio Delta onder leiding van jager Ir. W. van der Meer, hadden boer Kole en een groepje plaatselijke jagers, zich noemende wild-beheereenheid, het oog laten vallen. Want indien de schamele gronden van Kole en het ruilverkavelingsbos aan elkaar geknoopt zouden worden dan ontstond er zomaar ineens een prachtig landgoed van 40 hectare en dus volgens de wet geschikt om te jagen. Helemaal klaar is het landgoed natuurlijk nog niet, op gemeenschapskosten zal nog wel her en der een plasbermpje en een eendenjachtputje moeten worden gegraven. Prachtig vonden VVD Wet- houder Groenewegen en PvdA Gedeputeerde Brouwer het en keken toe hoe Van Aartsen zijn handtekening zette onder een stuk knoeiwerk van de eerste orde.

Zo is Van Aartsen alsnog door de mand gevallen of was hij dat misschien al toen hij een visserijovereenkomst sloot met Mauretanië, waarbij hij Lenie 't Hart nog zo prees voor haar goede contacten in de regio en waar nu het zojuist van stapel gelopen Scheveningse roofschip Carolien de zeeën plundert zodat er van de natuurlijke rijkdommen van het Mauritaanse zeegebied spoedig weinig meer over zal zijn en de Mauritaanse monniksrobben het nakijken hebben.

Een sprookje over natuurontwikkeling en ganzenschade op Goeree-Overflakkee

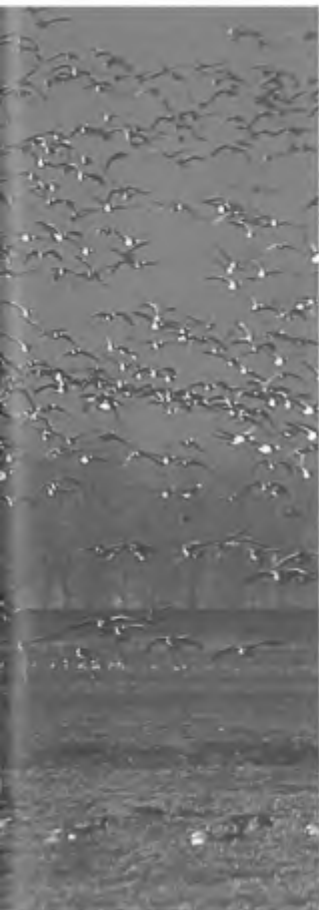
Langs het Haringvliet, ter hoogte van Middelharnis, liggen buitendijks de zogeheten Westplaat-Buitengronden die na het afdammen van het Haringvliet voorgoed droogvielen. Deze voormalige schorren, waren zeer rijk aan broedvogels met onder andere een belangrijke broedplaats voor kempfaantjes. Het toenmalige Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk besloot het gebied vanwege zijn bijzondere waarden te beschermen middels

aanwijzing tot Beschermd Natuurmonument onder het regime van de Natuurbeschermingswet. Daags voor de aanwijzing scheurden lokale boeren willens en wetens het land en was voor 70 hectaren aanwijzing zinloos. Tot voor kort vond er op dat land intensieve teelt plaats van onder andere aardappelen en bloemen. Het resterende deel werd wel aangewezen en was ook nog lang rijk aan vogels. Inmiddels is het als gevolg van moderne landbouwtechnieken als rollen, maaien, mesten en spuiten in het broedseizoen, handelingen die straffeloos kunnen worden toegepast en waarvoor ook nog vergunning wordt gegeven door respectievelijk het Ministerie van LNV en de Provincie Zuid-Holland, goeddeels ontdaan van broedvogels.

In het kader van natuurontwikkeling langs de grote rivieren enerzijds en verruiming van het stroomgebied van de grote wateren anderzijds zijn de gepikte 70 hectaren door de overheid gekocht voor 'no less' dan fl. 70.000,- de bundel, zeg maar vijf miljoen gulden en het recht om drie jaar door te mogen boeren! Is dat een deal of niet? Intussen maakte Rijkswaterstaat een fraai inrichtingsplan, mooi voor de natuur en nuttig voor de rivier. De drie jaar zijn verstreken en het plan kan worden uitgevoerd. Helaas is echter buiten de waard gerekend namelijk het door

boeren geregeerde en zeer conservatieve waterschap van het eiland. Samen met een handjevol lokale boeren heeft het waterschap zich voorgenomen de zaak te traineren, wordt op iedere slak zout gelegd en zijn de boeren bovendien een bezwarenprocedure begonnen vanwege de te verwachten ganzenschade die de inrichting tot natuurgebied zal veroorzaken. Ja, ja, dat koetje moet worden uitgemolken. Aangezien de inrichting van het gebied dus nog even op zich laat wachten heeft de Dienst Beheer Landbouwgronden van het Ministerie van LNV, u gelooft het niet, de gronden weer aan boeren verpacht! Niet braakgelegd, wat voor de natuur en het tegengaan van overproductie in de landbouw zoveel beter zou zijn, nee, verpacht voor telkens een jaar à fl. 650,- per hectare (totaal fl. 45.500,-) aan boeren die er gras kweken! In een gebied dat bekend staat als zeer waardevol overwinteringsgebied voor een aanzienlijk deel van de wereldpopulatie van de Brandgans, *Branta leucopsis*! En wat doen deze boeren? Deze boeren claimen nu, u gelooft het niet fl. 40.000,- (veertig duizend gulden, pak hem beet twintig duizend EURO) aan ganzenschade! En wie moet dat betalen? U gelooft het weer niet maar toch, yes, yes, yes, de houder van het jachtrecht, de Staat! Dus resteert een pacht van fl. 5.500,- ofwel fl. 78,57 per hectare voor het eerste jaar. En nou maar hopen

Brandganzen op de Westplaat-Buitengronden. Van de eens zo belangrijke weidevogelgebieden op deze Westplaat-Buitengronden, is door de moderne landbouwmethoden weinig meer over (foto: Norman van Swelm).

Vluchtganzen op Tiengemeten (foto: Norman van Swelm).

dat de gansjes weer gauw terugkomen. Het Wereldnatuurfonds heeft eens uitgerekend dat iedere hectare die een Nederlandse boer in gebruik heeft de samenleving fl. 20.000,- per jaar kost, los van het in stand houden van een landbouwuniversiteit, een ministerie en alle kosten van milieuverontreiniging en wanbeheer zoals hier beschreven. Men kan zich dus in gemoede afvragen of het niet aanzienlijk voordeliger is om landbouwproducten te importeren in plaats van zelf te produceren.

De aardappelen en suikerbieten van Natuurmonumenten

Natuurmonumenten doet aan natuurontwikkeling. Dat is modern, dat is interessant en dat is goed voor de natuur. Zo heeft Natuurmonumenten onlangs het eiland Tiengemeten à raison van fl. 36.000.000,- (zesendertig miljoen) overgenomen van natuurbelegger het verzekeringsconcern AMEV. Dat is goed voor de AMEV die ook nog een interessante deal met de Provincie Zuid-Holland heeft, waarbij de Westlandse tuinders uit het Westland worden gejaagd, waarna het Westland kan worden volgebouwd. De Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen, in bezit van de AMEV, kan dan weer worden omgezet van land- naar tuinbouwgrond, ofwel in waarde toenemen van fl. 50.000,- per hectare naar fl. 1.000.000,- per hectare,

en dat is weer goed voor de AMEV! Natuurmonumenten heeft bij de onderhandelingen met de AMEV nog wel een steekje laten vallen, want het heeft niet voorkomen dat de AMEV nog net voor het sluiten van het contract jachtovereenkomsten heeft verlengd. En dat is ook goed voor de AMEV maar niet voor de ganzen en andere dieren op Tiengemeten en dus niet voor de natuur. Nu gaat Natuurmonumenten de intensief bewerkte landbouwgronden waar nauwelijks nog natuur valt waar te nemen voor de natuur aantrekkelijk maken. Er worden inrichtingsplannen gemaakt en dat is leuk voor de natuur. Wat echter niet goed voor de natuur is en wat op zijn zachtst gezegd de mond doet openvallen van verbazing is dat Natuurmonumenten de gronden laat bewerken door loonbedrijven en vrolijk door gaat met intensieve landbouw op het eiland! Niks braakleggen, waarvoor nota bene zelfs braaklegpremies gelden en al helemaal geen milieuvriendelijke landbouw! Maar wel ganzennesten vernietigen om landbouwschade te voorkomen! Hoe competent zijn de bewindvoerders van onze grootste natuurbeschermingsvereniging eigenlijk als het gaat om het feitelijk beheren van de natuur en niet uitsluitend om het winnen van leden?

Redactie

Grauwe Ganzen (Anser anser) met jongen langs het Haringvliet. Op de achtergrond Tiengemeten (foto: Norman van Swelm).

Half april bereikten ons berichten dat er door personeel van Natuurmonumenten in een aantal staatsnatuurmonumenten rond het Haringvliet nesten van grauwe ganzen werden verstoord en vernield. Het betrof gebieden die in beheer zijn bij Natuurmonumenten zoals de Korendijkse Slikken, de Scheelhoek en de Blanke Slikken.

Pauline de Jong

NATUUR

In eerste instantie geloofden wij niet-niet wat wij hoorden: Natuurmonumenten zou ganzennesten verstoren en vernielen. We vreesden dat het hier zou gaan om illegale praktijken. Wij hebben vervolgens voor alle zekerheid aan de Provincie Zuid-Holland gevraagd of dit bij hen bekend was en of er misschien een vergunning voor was verleend. En tot onze stomme verbazing ontvingen wij per kerende post de betreffende vergunning. Hieruit bleek dat de Provincie vorig jaar aan Natuurmonumenten een vergunning had verleend, die geldig is tot 1 januari 2003, om onder andere in de bovengenoemde gebieden de nesten van de aanwezige uitheemse ganzen te vernielen. Uit de berichten die ons hadden bereikt bleek echter dat deze vergunning op grote schaal is misbruikt om de nesten van de inheemse grauwe ganzen eveneens massaal te vernielen. In de vergunning wordt namelijk gesproken over de oostelijke ondersoort van de grauwe gans, *Anser anser rubrirostris*. Het is echter een feit dat deze oostelijke ondersoort van de grauwe gans helemaal niet in Nederland voorkomt. Alle in Nederland aanwezige grauwe ganzen behoren tot de westelijke ondersoort, *Anser anser anser*, en zijn derhalve inheems. In de betreffende gebieden bleek overduidelijk dat de aanwezige broedparen waren verstoord aangezien er slechts enkele grauwe ganzen met één of twee jongen

aanwezig waren, terwijl de legselgrootte normaal vier tot acht eieren bedraagt. Bovendien worden nu opeens in de wijde omtrek broedende grauwe ganzen aangetroffen die kennelijk in een eerder stadium zijn verstoord. Wij schreven onmiddellijk een brief aan de Provincie met het dringende verzoek de betreffende vergunning in te trekken. Onze overweging hierbij is enerzijds het feit dat in strijd met deze vergunning door Natuurmonumenten massaal de eieren van inheemse grauwe ganzen worden vernietigd. Anderzijds menen wij dat het verstoren van de nesten, ongeacht welke oorsprong de betreffende ganzen hebben, een overbodige en ongewenste handeling is. De genoemde gebieden zijn allen zonder uitzondering prachtige, kwetsbare natuurgebieden met een zeer verstoringsgevoelige flora en fauna. De meeste van deze gebieden zijn dan ook (geheel terecht) niet toegankelijk voor het publiek. Het feit dat dan, juist in het broedseizoen, personeel van Natuurmonumenten deze gebieden betreedt op zoek naar ganzennesten veroorzaakt zowel een ontwrichting binnen de populatie grauwe ganzen, als een geweldige verstoring van alle aanwezige diersoorten. Daarnaast is een feit dat ganzen door hun voedselkeuze uitstekend geschikt zijn om moerasachtige gebieden open te houden. Door hun voorkeur voor riet voorkomen zij dat

MONUMENT PEST

Grauwe gans in de Scheelhoek (foto: Bert Bos).

MENTEN GANZEN WEG

*Gemaaid rietveld
Scheelhoek, Stellen-
dam (foto: Norman
van Swelm).*

*Grootschalig, machi-
naal rietmaaien
in opdracht van
Natuurmonumenten
in Staatsnatuur-
reservaat de
Scheelhoek (foto:
Norman van Swelm).*

*Legsel van de Grauwe
gans (foto: Jacques
van der Neut).*

plassen dichtgroeien. In de betreffende gebieden, waar de ganzen dus worden weggepest, zet Natuurmonumenten grote grazers in om de vegetatie open te houden. Bovendien worden op de Scheelhoek grote oppervlakten riet machinaal gemaaid hetgeen een enorme kaalslag en sterke verarming van het gebied tot gevolg heeft. In een discussie op de radio was de reactie van Natuurmonumenten dat het wat hen betreft gaat om uitheemse ganzen. Ook meenden zij dat het verschil heel goed te zien is aan de eieren. Als reden om de populatie ganzen op deze manier te manipuleren noemde de woordvoerder dat er door boeren in de omgeving veel wordt

geklaagd over schade die door de ganzen zou worden aangericht. Dit kan echter nooit een reden zijn om in officieel erkende natuurgebieden handelingen te verrichten die zo'n ernstige verstoring veroorzaken. Bovendien, als er al sprake is van schade bij boeren in de omtrek, is het juist verstandig om de dieren in hun broedgebied met rust te laten, zodat eventuele schade in omliggende gebieden beperkt blijft. De meeste ganzen worden overigens al geschoten voor ze enige schade kunnen aanrichten en bovendien moet niet vergeten worden dat er tal van aanwijzingen zijn dat schade bewust wordt overdreven om schadepremies te kunnen opstrijken. Tot slot nog de opmerking dat de hele gang van zaken rond de ganzen in het Haringvlietgebied in strijd is met de nota 'Soortgerichte Maatregelen' van Natuurmonumenten zelf. Hierin staat namelijk dat in het geval van nagenoeg natuurlijke landschappen (en daar mogen wij het in dit geval wel over hebben) soortbeperkende maatregelen in principe zijn uitgesloten. In dergelijke landschappen wordt de voorkeur gegeven aan het bieden van alternatieve foerageermogelijkheden of het sluiten van gedoogovereenkomsten met grondgebruikers. Wij hebben inmiddels bij de Provincie onze twijfels geuit over de geschiktheid van Natuurmonumenten voor het beheren van staatsnatuurmonumenten.

In de inleiding van de serie 'Het genadeschot' in het vorige nummer van Argus werd aangekondigd dat als eerste de geschiedenis van de dierenwereld in Europa onder de loep zou worden genomen. Uit de grote hoeveelheid literatuurgegevens over dit onderwerp kon slechts een beperkte greep worden gedaan.

Hieronder het verhaal van een aantal Europese diersoorten, die door de voortdurende vervolging door de mens ernstig te lijden hebben gehad. Sommige daarvan vinden we nu alleen nog maar in de dierentuin of kennen we slechts van een plaatje...

Het genadeschot (deel 2)

DE DIERENWERELD IN DE GREEP VAN

Samen met vooral de westelijke delen van Azië heeft de natuur in Europa al heel vroeg in de geschiedenis te maken gekregen met de activiteiten van de mens. Reeds enkele eeuwen voor het begin van onze jaartelling waren er gebieden in Europa, waar het oorspronkelijke bos volledig was gerooid. Vooral de gebieden rond de Middellandse Zee moesten het al vroeg in de geschiedenis ontgelden. Enerzijds werden de bossen in dit gebied gekapt om in de behoefte aan bouw materiaal voor huizen en later ook voor schepen te voorzien. Anderzijds werden bossen uit de weg geruimd om het land geschikt te maken voor de veeteelt, en dan met name voor beweiding met schapen. Gevolg van deze laatste activiteiten was, dat van regeneratie van het bos geen sprake was. Integendeel. Steeds grotere gebieden veranderden in boomloze vlakten, waarop wind en regen meer en meer vat kregen. En zo ontstonden, door de erosie die daarvan het gevolg was, in de gebieden rond de Middellandse Zee de kale, rotsachtige landschappen, die ons nu zo karakteristiek lijken voor deze streek.

Groeiende behoeften

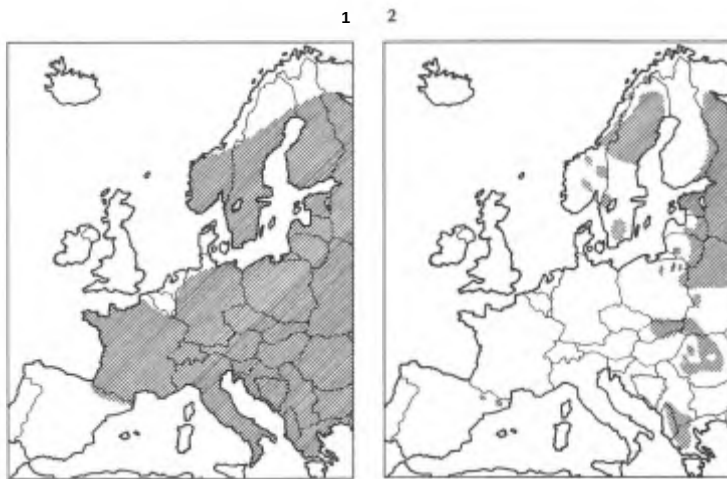
In de loop van de Middeleeuwen breidde de invloed van de mens zich verder over Europa uit. Toenemend

houtgebruik, gepaard gaand met een groeiende behoefte aan cultuurland, zorgden ervoor dat steeds meer bosgebieden van de kaart werden geveegd. Het oorspronkelijke plantendeek van Europa werd steeds verder teruggedrongen, naar het noorden, naar moerasgebieden en naar bergachtige streken. Alleen in tijden van oorlog of epidemieën stagneerde de voortschrijdende ontbossing en soms kreeg het bos in zulke perioden zelfs de kans om enigszins terrein te winnen. Echter de alsmaar groeiende behoefte aan energie voor de industrie, bijvoorbeeld voor de fabricage van glas, voor het smelten van erts, enzovoorts, vergde enorme hoeveelheden hout. Ook de mijnbouw, die in die tijd op gang kwam, was grootverbruiker van hout voor het steunen van mijnschachten - en gangen. Al in de zestiende eeuw ontstonden in Europa de eerste tekorten aan hout! Tekenend was het voorstel van de Franse Koning in 1715 om het aantal ijzersmelterijen te beperken en zo het bos een kans op herstel te geven (Drost, 1965). Het mocht echter niet baten. De vraag naar hout werd alleen maar groter. Bergwouden werden gekapt ten behoeve van de scheepsbouw en door drooglegging bereikbaar geworden moerasbossen verdwenen gestaag van het toneel.

De eerste slachtoffers

Met het veranderende beeld van de vegetatie onderging ook de dierenwereld een ware metamorfose. Bosbewonende dieren werden met het bos steeds verder teruggedrongen. Vooral de grotere roofdieren, die een groot jachtgebied nodig hebben, hadden het al spoedig zwaar te verduren. Voor de roofdieren gold echter niet alleen een indirecte bedreiging, de verkleining van hun leefgebied, maar ook een directe. Van oudsher heeft de Europeaan zich toegelegd op het houden van vee:

Verspreiding van de
Lynx in Europa.

Afbeelding 1:
in historische tijd.

Afbeelding 2:
rond 1960 (naar
Kratochvil, 1968).

ELD VAN EUROPA N DE JACHT

Gerard Ellenbroek

schapen, geiten, runderen, kippen, enzovoorts. Om deze huisdieren te beschermen, moesten de wilde roofdieren uit de buurt worden gehouden. Roofdieren zijn dan ook door de eeuwen heen als een besmettelijke ziekte door de mens bestreden. Te vuur en te zwaard. Deze bestrijding, die misschien deels werd gevoed door een zekere angst, heeft zulke extreme vormen aangenomen, dat ook in gebieden, waar de mens en zijn vee niets van ze te vrezen hadden, roofdieren werden vervolgd en uitgeroeid.

Grotere predatoren

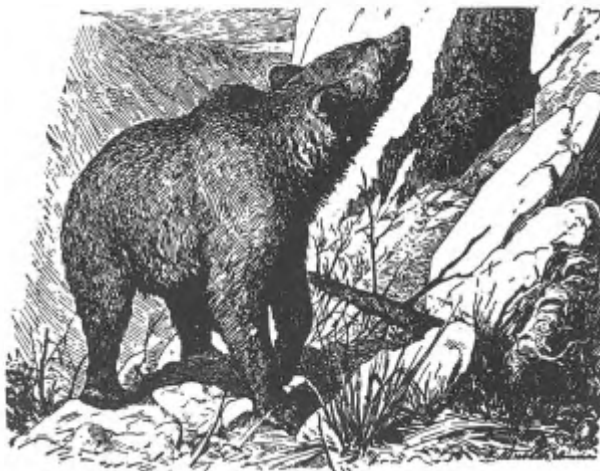
Eén van deze eerste roofdiersoorten, die uit Europa verdween, was de leeuw, *Panthera leo*, die in de laatste eeuwen voor Christus in Zuid-Europa vrij veel voorkwam. Zwaar vervolgd, verdween de leeuw echter al in de eerste eeuwen na Christus uit zijn laatste toevluchts-oorden op de Balkan.

Iets minder snel, maar nauwelijks minder rampzalig voltrok zich het lot van de beer, *Ursus arctos*. Door zich tijdig terug te trekken uit de door mensen gecultiveerde gebieden, weet deze dier-

soort zich tot op de dag van vandaag op enkele plaatsen in Europa te handhaven. In West-Europa is de beer nu echter zo goed als verdwenen. In de Pyreneeën en elders in Spanje komen verspreid nog enkele kleine restpopulaties voor, maar de aantallen nemen langzaam maar zeker af. In 1950 zouden er in de Pyreneeën nog zeventig beren voorkomen; in 1994 waren dat er nog slechts tien (Van Gastel, 1994). In Frankrijk, waar de beer enkele eeuwen geleden nog bijna overal voorkwam, werd het laatste dier in 1921 in de

De laatste leeuw verdween al in het begin van onze jaartelling uit Europa (foto: Fred van Olphen).

In West Europa komt de beer nog slechts sporadisch voor.

Franse Alpen doodgeschoten. Ook in Zwitserland, Duitsland en Oostenrijk is hij in het begin van deze eeuw verdwenen. Tamelijk algemeen kwam de beer in de jaren zestig nog voor in het voormalige Joegoslavië en in enkele Oost-Europese landen, met uitzondering van Polen (Drost, 1965).

Ook de wolf, *Canis lupus*, wist zich, ondanks zijn slechte naam, nog tot in de vorige eeuw in vrij behoorlijke aantallen in Europa, met name in Frankrijk te handhaven. Echter door systematische bejaging werd de soort tussen 1880 en 1920 in dat land vrijwel volledig uitgeroeid. In Europa komt de wolf nu waarschijnlijk alleen nog voor in de grotere natuurgebieden in Spanje, Italië, Rusland en op de Balkan.

Het verspreidingsgebied van de Lynx, *Lynx lynx*, dat zich in historische tijd over vrijwel het gehele vaste land van Europa uitstreckte, was rond 1800 al tot minder dan de helft ingekrompen (Kratochvil, 1968, geciteerd in Mulder, 1992). Ook hier was de jacht de voornaamste oorzaak van het grootschalige uitsterven. Kratochvil (l.c.) noemt als de vijf voornaamste factoren voor het verdwijnen van de lynx uit de verschillende delen van Europa:

- 1 het doden van lynxen als (concurrerend) predator voor de favoriete jachtbuit;
- 2 het doden van lynxen als predator van vee;
- 3 de ontwikkeling van steeds effectievere wapens en vangmiddelen;
- 4 de toenemende bevolking en ontbossing en
- 5 het op uitgebreide schaal houden van 'jachtwild' in omheinde reservaten om lynxen te lokken en vervolgens te doden.

Premiejagers

Ondanks de felle bejaging hebben veel kleinere roofdieren, zoals de vos, de lynx en de marterachtigen, zich in Europa nog lange tijd behoorlijk kunnen handhaven. Omdat ze als 'schadelijk wild' werden beschouwd, stond op vrijwel alle roofdiersoorten van overheidseigen een premie, die veelal nog tot in de eerste helft van deze eeuw voor elk gedood dier werd uitgekeerd. Aangemoedigd door deze premieregeling en door de vaak kostbare pelzen, werden marters, hermelijnen, wezels, vossen en otters, die bij de jagers toch al op weinig consideratie hoefden rekenen, overal

Een hermelijn in de val: Ondanks premies en felle vervolging hebben marterachtigen zich op veel plaatsen weten te handhaven (foto: Bert Bos).

Wezel (foto: Arnoud van den Berg).

Vanaf de jaren tachtig wordt de otter in ons land als uitgestorven beschouwd (foto: Karin Bavinck).

In veel Europese landen is de das (nog steeds) niet wettelijk beschermd. In ons land is het verkeer de grote vijand van dit dier (foto: Jacques van der Neut).

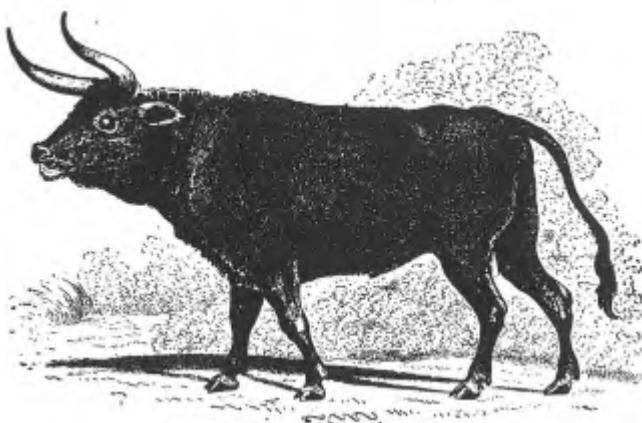
sterk vervolgd. Hoewel de marterachtigen inmiddels in veel Europese landen wettelijke bescherming genieten, gaan hun aantallen nog steeds achteruit. Het meest trieste voorbeeld daarvan is de otter, *Lutra lutra*, die in het begin van deze eeuw algemeen voorkwam in bijna alle waterrijke gebieden van Europa. Ook in Nederland was de otter rond de eeuwwisseling nog vrij algemeen, al liepen de aantallen toen al duidelijk terug. De jacht op deze dieren ging echter onverminderd door en in 1939 werd de totale otterstand in Nederland op nog slechts zo'n 85 dieren geschat (Veen en Broekhuizen, 1992). Omdat ondanks de enorme achteruitgang de premies gehandhaafd bleven, was het aantal dieren twee jaar later gedaald tot ongeveer dertig. Toen de jacht op het dier in 1942 werd gesloten, was de otter in grote delen van Nederland uitgestorven. In streken waar nog wel otters voorkwamen, herstelde de populatie zich weer enigszins, maar door de toenemende waterverontreiniging kwam ze niet meer op een levensvatbaar peil. Vanaf het eind van de jaren tachtig wordt de otter in heel Nederland als uitgestorven beschouwd. Andere marterachtigen, de steenmarter, *Martes foina*, en de boommarter, *Martes martes*, hebben ook zwaar te lijden gehad onder de jachtdruk. Ook voor deze soorten bestond een premieregeling. De steenmarter kwam vroeger in heel Europa vrij algemeen voor maar door intensieve bejaging in de vorige

eeuw en in de eerste helft van deze eeuw bereikte de soort een dieptepunt tussen 1960 en 1970 (Broekhuizen & Müskens, 1992). In tegenstelling tot bijvoorbeeld Duitsland en Denemarken is de steenmarter in Nederland inmiddels beschermd. De soort weet zich de laatste jaren weer enigszins te herstellen. De inkrimping van het areaal van de boommarter is eveneens het gevolg van de sterke jachtdruk geweest (Broekhuizen & Müskens, 1992). De premies en vooral de prijs, die voor de *winterpels* van de boommarter werd betaald, waren ongetwijfeld belangrijke drijfveren voor de jacht, maar in sommige streken was de jacht echt puur gericht op de volledige uitroeiing van deze diersoort. De sterke achteruitgang van de das, *Meles meles*, in Europa is vooral te wijten aan de versnippering van zijn leefgebied. Gedurende de laatste decennia is daar nog het zeer grote aantal

verkeersslachtoffers bijgekomen. Daarnaast kent de das in veel Europese landen geen wettelijke bescherming. In Engeland worden bijvoorbeeld nog jaarlijks vele dassen het slachtoffer van speciaal voor de dassenjacht gefokte honden (Lange et al, 1994).

Herbivoren

Hoewel de jacht op roofdieren altijd heviger en meedogenlozer is geweest dan op planteneters, hebben ook vele soorten van deze laatste diergroep de moordlust van de mens niet of ternauwernood overleefd. Eén van de eerste diersoorten die bezweek onder de jachtdruk was de oeros, *Bos primigenius*. In de tijd van Caesar kwam deze stamouder van onze koe in grote delen van Europa voor. De oeros was eeuwenlang een geliefd 'jachtobject' van vele adellijke lieden. In geschriften uit de 9de eeuw werd beschreven hoe Karel de

De stamouder van onze koe, de oeros, was eeuwenlang een geliefd jachtobject. De laatste stierf in 1627.

In Polen leeft nog een kleine restpopulatie van de wisent, die eens in heel Europa voorkwam (foto: Barwniej Z. Raczkowskiej).

Grote in Frankrijk jacht maakte op dit rund. Jacht, alsmede het kappen van steeds meer bos, dreef de oeros terug tot enkele gebieden bij de Poolse-Russische grens. De laatste oeros stierf daar in 1627. Pogingen van de Poolse koningen om de soort van de totale ondergang te redden kwamen te laat.... De andere Europese rundersoort, de wisent, *Bison bonasus*, onderging bijna hetzelfde lot als de oeros. Van het oorspronkelijke verspreidingsgebied, dat zich uitstreckte van Frankrijk en België tot aan de Kaukasus, was aan het begin van de 19de eeuw niet veel meer over dan een kleine restpopulatie in Polen, nabij de Russische grens. In 1892 werden nog slechts 375 wisenten geteld, die al tekenen van degeneratie vertoonden. De twee wereldoorlogen, die ook van de Europese dierenwereld een hoge tol eisten, brachten de laatste kudde wisenten op de rand van de afgrond. Slechts met de uiterste inspanning kon de populatie tot op de dag van vandaag van de ondergang worden gered. Echter de Kaukasische ondersoort van de wisent, *B. bonasus caucasicus*, is in het wild uitgestorven. In dieren-tuinen komen nog wel enkele verbasterde nazaten van deze soort voor.

Roofvogels

De situatie bij de Europese vogels is vergelijkbaar met die bij de zoogdieren. Roofvogels zijn van oudsher zwaar vervolgd. Grote adelaar- en giersoorten, zoals de lammergier, *Gypaëtus barbatus*, zijn door de jacht sterk achteruitgegaan (Bouchner, 1978). Nog steeds staan vrijwel alle roofvogelsoorten hoog op de zwarte lijst bij de jagers, omdat ze kennelijk nog steeds beschouwd worden als concurrenten voor dezelfde prooidieren. In Nederland, waar alle roofvogelsoorten wettelijk beschermd zijn en de populaties van sommige soorten zich weer enigszins herstellen, werd onlangs door de Werkgroep Roofvogels Nederland aan de bel getrokken vanwege de weer opblaaierende, illegale vervolging van roofvogels (zie Argus 97:1).

Zangvogels

Blüchel (1976) beschrijft hoe 'ernstig de gevolgen zijn van de alle perken te buiten gaande en steeds wreder wordende jachtmethodes' in Italië. Blüchel schatte dat dit land aan het eind van de jaren zeventig ongeveer twee miljoen jagers en één miljoen stropers telde. Het overgrote deel van deze jagers/stropers

In het Middellandse Zeegebied sneuvelen jaarlijks miljoenen zangvogels, waaronder ook veel

rietzangers, door een ongehoord groot leger van jagers en stropers (foto: Paul Lodewijkx).

houdt zich bezig met het de jacht op kleine zangvogels. Jaarlijks, vooral in de tijd van de trek, vallen miljoenen vogels ten prooi aan een leger, gewapend met geweren, netten, strikken, fuiken, vallen en lijmstokken. Volgens Blüchel leed de Europese vogelpopulatie rond 1975 door toedoen van de Italianen jaarlijks een verlies van minimaal een half miljoen dieren! Behalve in Italië, worden ook in België, Frankrijk, Spanje, Griekenland en Cyprus jaarlijks miljoenen vogels gedood of gevangen voor consumptie of als kooivogels. Vooral jacht in het voorjaar heeft rampzalige gevolgen voor de vogelstand. Instituten voor vogelbescherming in Duitsland hebben aangetoond dat door de zangvogeljacht in de landen rond de Middellandse Zee de stand van insectenetende vogels in een periode van drie jaar (1967-1970) schrikbarend afnam: Het aantal grauwe klauwieren, *Lanius collurio*, verminderde met 91%, roodstaartjes, *Phoenicurus sp.*, met 68%, rietzangers, *Acrocephalus schoenobaenus*, met 64% en zanglijsters, *Turdus sp.*, met 34%.

Te lang

Het is onmogelijk om de lijst van in Europa uitgestorven of bijna verdwenen diersoorten hier uitputtend te behandelen. Deze lijst is veel te lang en zal bovendien nooit volledig kunnen zijn

om de doodeenvoudige reden dat we niet eens precies weten, welke diersoorten er allemaal verdwenen zijn. Voor de grotere zoogdieren en vogels weten we waarschijnlijk redelijk nauwkeurig hoe hun geschiedenis verlopen is, maar hoe zit dat met bijvoorbeeld vleermuizen, amfibieën, hagedissen, slangen, allerlei ongewervelde diersoorten als insecten, spinnen, kreeftachtigen, enz. Ook zijn nog lang niet alle diersoorten, die zwaar onder de jachtdruk geleden hebben, de revue gepasseerd. Denk maar aan de steenbok, *Capra ibex*, de gems, *Rupicapra rupicapra*, de gewone zeehond, *Phoca vitulina*, en vogelsoorten als patrijs, *Perdix perdix*, kwartel, *Coturnix coturnix*, en korhoen, *Lyrurus tetrix*. Al deze soorten hebben in het verleden grote schade ondervonden van de voortdurende vervolging. Sommige wisten zich, nadat ze wettelijk beschermd werden, enigszins te herstellen. Andere zijn met kunst en vliegwerk, bijvoorbeeld via fok- en herintroductieprogramma's (De Boer, 1992) vooralsnog aan de volledige ondergang ontsnapt. Voor weer andere soorten was het eenvoudigweg te laat...

In de volgende afleveringen zullen we zien dat het aantal diersoorten dat in Europa is uitgestorven, ondanks alles toch relatief gering is. Merkwaardigerwijs is Europa het werelddeel met het

Herintroductie programma's van de steenbok lijken op verschillende plaatsen in Europa geslaagd. Veel beter zou het zijn om het niet zover te laten komen (foto: Rob Busser).

Het lot van veel Europese diersoorten, waaronder moeflon en gems, is al eeuwen nauw verbonden geweest met de jacht.

Zeehonden zijn uit grote delen van Europa verdwenen. Vroeger werden ze ook hier vervolgd om hun bont (foto: Arnoud van der Berg).

kleinste aantal uitgeroeide diersoorten. Wellicht is dit te danken aan het feit dat de veranderingen in het Europese landschap zich over een tamelijk lange periode uitstrekten. Hierdoor kregen flora en fauna waarschijnlijk de gelegenheid om zich tijdig terug te trekken op veilige plaatsen.

Referenties

- Blüchel, K. 1976. De ondergang der dieren. De Haan. Bussum.*
- Boer, L. de. 1992. Eén wereld, één natuur. La Rivière & Voorhoeve. Kampen.*
- Bouchner, M. 1978. Birds of prey of Britain and Europe. Hamlyn. London.*
- Broekhuizen, S. & Müskens, GJDM. 1992. Steenmarter. In: zie Veen en Broekhuizen.*
- Drost, J. 1965. Avant Que la nature meurt. Delachaux et Niestlé, Neuchâtel.*
- Gastel, P. van. 1994. Beresporen. Over mensen en beren in de Pyreneeën. Het Spinhuis. Amsterdam.*
- Lange, R. Twisk, P. Winden, A. van & Diepenbeek, A. van. Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij, Utrecht.*
- Mulder, J. 1992. De lynx nog niet los. Natuurmonumenten. 's-Graveland.*
- Müskens, GJDM. & Broekhuizen, S. 1992. Boommarter. In: zie Veen en Broekhuizen.*
- Veen, J. & Broekhuizen, S. 1992. Otter. In: Broekhuizen, S. Hoekstra, B. Laar, V. van. Smeenk, C. & Thissen, JBM. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.*
- Dr. M.A. IJsseling & Dr. A. Scheygrond. 1938. Illustraties van beer, oeros en gems: W.J. Thieme & Cie, Zutphen.*

Hoenderachtigen als het korhoen zijn altijd een geliefde jachtbuit geweest (foto: Rob Cuijpers).

KIEZER STRAFT DISCRIMINATOIR GEDRAG HARD AF

Terwijl in onze buurlanden rechts-extremisten steeds harder beginnen te blèren, worden de Nederlandse aanhangers van dit soort groeperingen, met de CD van Janmaat voorop, op democratische wijze onder het parlementaire tapijt geveegd. Opgesluit staat netjes. Discriminatie past nu eenmaal niet bij onze samenleving. Dat heeft ook De Groenen-lijsttrekker Dirkmaat ondervonden. Onder het motto 'in de verkiezingstijd is iedere vorm van publiciteit meegenomen' gaf Dirkmaat kort voor de verkiezingen een interview aan het jagersclubblad 'De Nederlandse jager'. Wild om zich heen schoppend en de huid van de beer al verkopend voor het dier door de KNJV kon worden afgeschoten, schetst de Groene lijsttrekker een beeld van wie hij is en hoe hij met snedige opmerkingen dat stelletje ingeslapen, stoffige, compromiszoekende parlementsleden zal shockeren ('Iemand met verstand van de natuur en oog voor plattelandsbelangen gaat scoren in de Kamer. Aan één stuk door'). In de verkiezingsspotjes van De Groenen op TV krijgen we daar al een mooi beeld van. Helaas voor De Groenen sloeg dat beeld bij het Nederlandse volk niet erg aan. Gelukkig maar voor de vossen, want in het recente verleden nog ruilde Dirkmaat, als opperhoofd van Das & Boom, bij de jagers vossen uit tegen dassen ('domme sukkels, die het door hun aaibaarheid goed doen bij het grote publiek'). Gelukkig ook maar voor de rest van de natuur, want Dirkmaat en zijn Groenen zijn rekenaars:

Er worden meer vissen gedood door drijfjachten dan zwijnen. Dus over zwijnenjacht moet je niet zeuren. De vos is geen symbool voor de bedreigde natuur, dus maar niet druk over maken hoe deze dieren aan hun eind komen. Er wordt 8,6 miljoen kilo wild geïmporteerd, dus waarom zou er dan niet in Nederland geschoten mogen worden? Kievitseieren rapen, valkeniers, jagen, allemaal peanuts. Dirkmaat rekent het leed gewoon uit: Numeriek gezien staat het leed van de zwijnen in geen verhouding tot dat van de vissen in de Noordzee. Is dat even een verfrissende, politieke kijk? Zo kan ik het ook: Numeriek gezien staan 16.412 stemmen op De Groenen in

geen verhouding tot de ruim 8,5 miljoen uitgebrachte stemmen. En daarom is hun gecijfer met onze natuur de komende vier jaar volstrekt irrelevant.

Gelukkig voor het Nederlandse volk dat Dirkmaat de Kamer niet heeft gehaald, want van politici, die met halve waarheden hele conclusies trekken, hebben we er al genoeg in ons parlement (zie bijvoorbeeld ook 'Het dier in de politiek')¹⁾. Toch rijst de vraag waarom De Groenen de figuur van Dirkmaat naar voren hebben geschoven. Zagen ze in hem misschien ook de domme sukkel? In dat geval hebben ze zich lelijk in zijn aaibaarheid vergist!

Groen is een mooie kleur, maar wordt helaas te vaak

gebruikt om zaakjes te camoufleren, die helemaal niet zo mooi zijn....

Redactie

¹⁾ In het genoemde interview hekelt Dirkmaat een oude SKF-poster van een vosje met het opschrift 'HOE LANG NOG?' (die overigens nooit 'in bushokjes' heeft gehangen) als zou deze poster onze zorg over het voortbestaan van de vos in Nederland uitdrukken. Als Dirkmaat echt de belangstelling had gehad, die een parlements lid past vóórdat hij iets roept, had hij op diezelfde poster (uit 1983!!) kunnen lezen dat het ging om de vraag 'hoe lang de vos nog, door overheidspremies aangemoedigd, te lijden zou moeten hebben van de felle vervolging door jagers en hun handlangers'. Het is zó gemakkelijk om kritiek te geven als je niet wordt tegengesproken....

Das & Droom

EN DE FLORA- EN FAUNAWET

Op uitnodiging van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) heeft de Erasmus-universiteit het ontwerp Flora- en faunawet kritisch geanalyseerd aan de hand van Europese regelgeving. De identiteit van de opdrachtgever is in het hele rapport tussen de regels door te lezen. Wat ons voornamelijk opvalt is de vooringenomenheid van de schrijvers en de manier waarop naar de, door de geldschietster gewenste, conclusie is toegeschreven. Zo is een aantal cruciale wetsartikelen en overeenkomsten op een onwetenschappelijke manier geïnterpreteerd en zijn selectief artikelen maar ook hele wetten buiten beschouwing gelaten. Daarnaast valt op dat de tekst op veel plaatsen zeer suggestief is gesteld. Bovendien worden er soms conclusies getrokken op een manier die niet past in een wetenschappelijk onderzoek van een gerenommeerde universiteit.

Allereerst staat er een groot aantal zeer suggestieve opmerkingen in. Zo lezen wij dat het nuttig effect van de preventieplicht van de jagers behelst dat er op deze manier een gemotiveerde en toegeruste groep deskundigen, namelijk jagers met een jachtacte, aanwezig is. Gesteld wordt dat de EG-Vogelrichtlijn wel verdergaande beschermingsmaatregelen toestaat, maar dat dit niet uit de hand mag lopen. Tevens wordt melding gemaakt van 'ongenuanceerde' populatiebescherming. De schrijvers gaan zelfs zover dat zij durven te beweren dat de belangen van de jacht onvoldoende zijn meegewogen getuige de kritische vragen

van CDA en VVD. In het rapport wordt gesteld dat de Flora- en faunawet gebruik maakt van de term 'bescherming', terwijl in de internationale verdragen zoals het Verdrag van Bern (verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa) wordt gesproken over 'behoud' of 'instandhouding'. Deze laatste termen achten de schrijvers veel 'gelukkiger'. Tekenend hierbij is het feit dat er alleen gekeken is naar de opmerkingen van CDA en VVD en dat kritische vragen en opmerkingen van partijen als GroenLinks, PvdA, RPF en D'66 buiten beschouwing zijn gelaten.

In het rapport wordt de tekst van de Flora- en faunawet getoetst aan internationale verdragen en de Erasmus-universiteit komt tot de conclusie dat dit wetsontwerp niet voldoet aan internationale afspraken. Zij baseert zich hierbij echter slechts op een aantal verdragen, maar laat er ook een aantal buiten beschouwing. Vermoedelijk wordt deze keuze bepaald door de conclusie die men graag wilde trekken. De schrijvers zijn van mening dat de Flora- en faunawet veel te ver gaat in de bescherming van dieren en dat de jachtbelangen onvoldoende zijn meegewogen. De argumentatie die hierbij wordt gebruikt en de conclusies die op basis van de analyse van de verschillende verdragen worden getrokken zijn echter niet correct.

In het rapport wordt gesteld dat de wetgever geen keuze maakt op het punt van de aanvaardbaarheid van de jacht. Dit is onzin. Het wetsontwerp gaat uit van de bescherming van in het wild

levende dieren. De jacht wordt hierin echter beschouwd als een middel ter bestrijding van schade en wordt in die hoedanigheid geaccepteerd. Bovendien wordt in het rapport gesteld dat het wetsontwerp geheel in het teken van de beschermingsgedachte staat en dat de noodzakelijke belangenafweging niet heeft plaatsgevonden. Ook dat is onzin. Dat deze afweging wel heeft plaatsgevonden is te zien aan het feit dat er nog steeds zes soorten als vrij bejaagbaar wild in de wet zijn opgenomen. Op basis van dit wetsvoorstel zullen per jaar nog steeds naar schatting 2 miljoen dieren het loodje leggen. Het enige verschil met de huidige praktijk is dat dit aantal over minder verschillende soorten is verdeeld.

In het rapport wordt aangegeven dat het terugdringen van de jacht een grensoverschrijdend effect heeft. De argumentatie hiervoor is als volgt. De vraag naar wild voor consumptie blijft gelijk en aan deze vraag moet worden voldaan. Als er in Nederland minder wild wordt geschoten dan moet dat in de andere lidstaten worden gecompenseerd. Een dergelijke redenatie is wel heel bizar en een gerenommeerde universiteit zou beter moeten weten. Bovendien is het meeste vlees van het zogenaamde wild ook nu al afkomstig van fokkerijen in het buitenland.

Zonder onderbouwing wordt vervolgens gesteld dat Nederland een zeer rijke wildstand heeft en dat zolang soorten niet bedreigd zijn en de jacht de populatie dus niet in gevaar brengt deze mag worden uitgeoefend. Hierbij wordt eens te meer duidelijk

dat vanuit het belang van de jacht wordt gesproken. Als de minister zou wachten totdat soorten bedreigd zijn (wat is daarvoor het criterium?) voordat hij de jacht daarop zou sluiten is hij al te laat. Toestaan van de jacht is gelukkig nog altijd geen plicht van de overheid. Dan wordt de Benelux-overeenkomst aangehaald. Hierin is het jachtbeleid van de drie Beneluxlanden vastgelegd en dat is ook meteen de kern van deze overeenkomst. Het is bedoeld om aan te geven wat in de verschillende landen is toegestaan aan ingrepen in de wilde fauna om een soort bovengrens, een limitatieve opsomming te geven. Zo is er tevens een lijst in opgenomen, waarop soorten staan vermeld die in één of meer van deze landen bejaagbaar zijn. Dit betekent uiteraard niet dat al deze soorten in deze landen bejaagbaar moeten blijven. Beperking van het aantal soorten met oog op bescherming is natuurlijk altijd toegestaan. Het rapport is door de KNJV ingebracht in de Eerste Kamer. Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen dat de leden van de Eerste Kamer het in zijn geheel gaan lezen. Het betreft in totaal 125 bladzijden. Er wordt door de opdrachtgever kennelijk gehoopt dat de conclusie en het feit dat het van de Erasmus-universiteit komt de lading wel zal dekken. Al met al een slechte beurt voor deze universiteit die met dit rapport op zijn minst de schijn wekt onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek op te offeren aan financieel aantrekkelijke orders.

Pauline de Jong

MENSEN LATEN WIJ TOCH

MEDEDOGEN HEBBEN MET DE PLEZIERJAGER

Gisteren dat rotwif van Ruud en nu dit weer. Het was 's avonds half elf. Harm reed naar huis. Eindelijk had hij weer eens kennis gemaakt met een vrouw waarmee het wat zou kunnen worden, en nu dit. 'Jaag jij?' had ze uitgeroepen terwijl ze hem vol ongeloof aanstaarde. 'Waarom vertel je me dat niet, we kennen elkaar al bijna een maand'. Toen ze naar het toilet was geweest had ze op de trap een aantal jagerstijdschriften zien liggen. Gezien de ervaring met zijn ex had hij het stapeltje voor de zekerheid naar boven willen brengen voordat Els kwam. Hij had het haar later wel eens zullen vertellen. Want in de weken dat ze met elkaar omgingen had hij aan-gevoeld dat zijn vrije tijdsbesteding ook bij haar niet goed zou vallen. Daarom had hij gekozen voor een langzame voorbereiding. En nu dit. Improviseren en meteen de juiste argumenten vinden was Harm's sterkste kant niet. Nadat hij had toegegeven dat hij inderdaad jaagde, hadden ze er nog wel een dik uur over gepraat. En met het verstrijken van de minuten merkte hij dat het verloren moeite zou zijn om haar op andere gedachten te brengen. Ze was niet boos of zo. Eerder teleurgesteld. Hij gaf veel om Els. Na het mislukte huwelijk met Mieke leek het erop dat de relatie met Els meer was dan een vluchtig avontuur. Hij had er alles voor over gehad om dit niet te verprutsen. Maar hoe hij ook praatte, het mocht niet baten. Zelfs toen hij haar in zijn auto naar huis bracht en haar vroeg of het voor haar zou uitmaken als hij er definitief mee zou

stoppen, had Els te teruggetrokken en onverzoenlijk gereageerd om daaraan nog enige hoop te ontnemen. Hoe deden zijn wapenbroeders dat? Als je dat bijvoorbeeld bij Arie thuis zag. Daar kwamen ze één keer per maand, meestal met z'n zessen, bij elkaar om bij te praten. Arie's vrouw, die ging nergens onder gebukt. De zelfgebakken appeltaart droeg zij opgewekt binnen waarbij ze joviaal haar verse koffie serveerde. Ook later op de avond schonk ze ieders drankje in met een vrolijk humeur. Nee, bij hun gesprekken was ze niet aanwezig. Maar dat maakte haar blijkbaar helemaal niet uit. Bij Gerd-Jan, precies hetzelfde. Zijn vrouw was zelfs meegegaan in de bus naar Den Haag om te protesteren tegen de Flora- en faunawet. Maar hij, Harm, nee, hij had het niet getroffen. Er was met zijn vrouw Mieke inder-tijd heel wat afgepraat. Op het laatst weigerde ze het door hem meegebrachte wild klaar te maken. En de kinderen kozen haar partij. Die schaamden zich niet alleen voor hun vader, zijn oudste zoon ging zelfs zo gebukt onder zijn hobby dat hun krampachtige verhouding in de loop van de jaren veranderde in haat. Bij een bezoek aan zijn huisarts, voor een pijnlijke plek aan zijn knie, bracht hij de huiselijke onvrede over zijn hobby ter sprake. Zijn arts liet hem weten dat het vaker voorkwam dat echtgenoten en kinderen weinig begrip konden opbrengen, er zelfs gefrustreerd van raakten doordat vader of manlief op plezierjacht ging en, zoals hij zei, 'zomaar dieren doodde'.

Het gesprek had maar kort geduurd. Zijn arts liet hem weten dat hij in een eventueel volgende afspraak er graag wat dieper op in wilde gaan. Maar Harm had maar al te goed aanvoeld dat ook zijn huisarts geen fervente voorstander van zijn hobby was. Harm had toendertijd terecht beoordeeld dat het inmiddels te laat was om thuis te gaan vertellen dat hij met jagen zou willen stoppen. Het zou de gezins-situatie niet meer veranderen. Daarvoor hadden de verwijten al te diep in het vlees gesneden en was het respect voor hem als vader en echtgenoot al te ver aangetast. Ook over andere zaken stond er al snel heibel. Zo kwam het drie jaar geleden met Mieke tot de voor hem zo noodlottige scheiding. En nu, in een zeer vroeg stadium, was Els vanavond om dezelfde reden opgestapt. Het leek de laatste tijd wel of alles zich tegen hem keerde in verband met zijn vrijetijdsbesteding. Want ook gisteravond op de verjaardag van zijn vriend Ruud liep het ernstig mis. Hij kreeg het benauwd als hij er aan terugdacht. Een vriendin van Ruuds vrouw vertelde erover hoe ze 's morgens was wakker geschrokken van gewerschoten achter haar huis. Ze was naar buiten gerend. Volledig overstuurd was ze even later weer binnen gekomen. Jagers hadden een stuk of zes ganzen doodgeschoten die zij met zoveel plezier al maandenlang had gadeslagen terwijl die dieren zo vrolijk in een kolk in een aan haar tuin grenzend stuk grond zwommen. 'Daar zit misschien één van de daders' had Ruuds vrouw onbarm-

hartig op hem wijzend uitgeroepen. Zijn eerste impuls was geweest opstaan en wegwezen. Maar zich de oproep van zijn jagersvereniging herinnerend, om bij anderen begrip voor de noodzaak van jagen te bepleiten, was hij daarover wat te onbezonnen aan het vertellen geslagen. Over wat jagers allemaal in de natuur doen. Dat jagen daarvan maar een ondergeschikt onderdeel is. Hij vertelde niet dat hij zelf zich niet al te frequent bezighield met al die werkzaamheden. Daar had hij immers geen tijd voor. Ja, hij had wel eens meegedaan, op een zaterdag, om te helpen vuil uit een bosgebied te halen. Meer dan een halve vuilniszak was het niet geworden maar toch. Nee, van al die andere zaken waarover hij zichzelf nu hoorde vertellen daar wist hij eigenlijk het fijne niet van. Hij had van die onderwerpen een ezelsbruggetje gemaakt om alle onderdelen ervan spontaan uit zijn blote bol op te noemen: poelen graven, toezicht houden, schade aan gewassen voorkomen, wildspiegels plaatsen, houtwallen herstellen, kale terreinen inplanten. Harm hoorde zichzelf praten en praten en besluiten met: dus, jagen is in feite voor 99% iets heel anders dan jullie denken'. Het was even onheilspellend rustig geweest voordat Ruuds vrouw zo meedogenloos de stilte doorsnijdende vraag stelde: 'En in die 99% bezigheden heb jij plezier?' 'Jazeker' had hij zo onbekommerd mogelijk lachend geroepen. 'Dus het zou jou eigenlijk helemaal niks uitmaken om dat geweer in het vervolg thuis te laten en alleen maar te graven in

modderpoelen en rotzooi uit het bos te halen'? had cynische Annie honend gevraagd. Het was opnieuw behoorlijk stil in het zo'n vijftien personen tellende gezelschap toen Harm met een rode kop antwoordde: 'Nee, eerlijk dat zou me niks uitmaken'. Wat deed hij hier eigenlijk. Hij zag het ongeloof en spot toch zeker op al die gezichten. Ze hadden hem te pakken. Hij had zijn boerenbedrog niet kunnen verbergen. Nee, Harm was niet geschikt voor de jacht-promotie. Op de zaak had hij er nog nooit voor uit durven komen. En in het huis waar hij nu alleen woonde, zag de buurt hem nooit in jagerskleding en met geweren naar zijn auto lopen. Daar had Harm al een paar jaar geleden andere, soms zelfs vrij ingewikkelde, oplossingen voor bedacht. En toen hij in het veld ooit eens in compleet jagerstenue met het geweer in de aanslag vanuit zijn ooghoek een TV ploeg opnamen van hem zag maken, zat Harm 's avonds, in een neerslachtige bui, bij wijze van spreken zijn ontslagbrief al te schrijven. Dus, lieve mensen, laten wij met z'n allen mededogen hebben met jagers en begaan zijn met hun lot, want heus er valt nog zo weinig plezier aan plezierjacht te beleven.

Bob Hagen

DE BUIT VAN VOS(S)

Jaap Dirkmaat, de 39-jarige voorzitter van de vereniging Das & Boom, poogde als landelijk lijsttrekker van De Groenen een zetel in de Tweede Kamer te verwerven. Het zou erg vervelend zijn geweest als dat Jaap gelukt was, want een partij aan de linkerkant met een vertegenwoordiger, die als groot jagersvriend te boek staat, zou wel erg tegen alle groene ideeën in gaan. Voor De Groenen, die na het wegvallen van Roel van Duijn als lijsttrekker sterk verlegen zaten om een nieuw boegbeeld, een tip: Verdiep je in je vertegenwoordiger want deze vertegenwoordiger maakt van De Groenen een zeer discutabele club.

Woede nu vossenjacht met lichtbakken mag

Das om

(23-4-1998 De Gelderlander)

Remi Poppe, Kamerlid voor de SP in de Tweede Kamer, heeft een boekje over zijn activiteiten als milieu-activist van de persen laten rollen. In het boekje staat ook een verhaal over zijn optreden in de Kroondomeinen enkele jaren geleden. Remi Poppe meldt aan het eind van zijn verhaal: 'Als het nodig is ga ik aan het eind van het jaar opnieuw even naar de Veluwe, als het kan graag met een groot gezelschap. Misschien willen er wel andere Kamerleden mee...'. Remi en zijn gasten zijn van harte welkom. Waarnemers van de Faunabescherming willen de gasten graag meenemen het veld in.

De kranten stonden weer vol na de 'Nationale Schoonmaakdag' op zaterdag 21 maart jl. Niet gek om onder andere schoolkinderen je jachtveld te laten opruimen. Je zal maar struikelen over een oud olievat terwijl je in de lucht tuurt om iets te vinden om lekker af te knallen. Hopelijk hoeven de kinderen dat niet op te ruimen. Daar hebben ze een jachthond voor.

SBS6 zond begin maart videobeelden uit van het afschieten van negentien knobbelzwanen in Loenen aan de Vecht. Om de grote aandacht van de pers af te leiden, schorste de Provincie de vergunningen voor een maand. De beelden waren door verontwaardigde omwonenden opgenomen. Alweer een actie uit de bevolking, die dit niet meer pikt. Moeten de knobbelzwanenjagers het weer in het geniep gaan doen, want er zijn heel veel video-camerabezitters.

VVD en CDA in Wassenaar willen ekster, reiger en kraai laten afschieten. Ze willen zelfs zo ver gaan dat er binnen de bebouwde kom geschoten gaat worden!! Burgemeester Schoute vroeg de raad even geduld te hebben tot de aanvullende notitie over de jacht, die in voorbereiding is, op de agenda staat. Tip voor de vogels: 'wees voorzichtig in dit VVD-bolwerk' en heb geen vertrouwen in de beslissing van de raad. Of zal er daar ook een anti-jachtgroep ontstaan, die er voor gaat zorgen dat GroenLinks raadslid A. Claasen niet alleen staat. Een actiegroep in Wassenaar zou niet gek zijn.

Van de werkgroep 'Stop de (wrede) plezierjacht uit Markelo e.o.' kregen wij een

krantestukje toegezonden uit dagblad Tubantia van 19 maart jl. De krant vermeldt op hetzelfde blad de volgende twee koppen: Jagersvolk plant 7000 bomen: 'Gruwelijk mooi' en 'Vogels vangen met klemmen'. Bij nader onderzoek door de werkgroepleden bleek dat de vogelvanger voorkomt op de gepubliceerde foto boven het artikel van de jagers die bomen gingen planten. Je bent er als jager maar druk mee: eerst bomen planten en later op de dag illegaal vogels vangen! *)

*) Dit soort voorvallen graag met krantenartikelen of foto's opsturen naar: Harry Voss, Olieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn. Ook andere informatie over jacht is welkom.

De jachtopzichters in de regio Zuidoost-Brabant hebben hun portofoons moeten teruggeven. De particuliere jachtopzichters hadden een verregaande samenwerking met het regiokorps. Deze buitengewone opsporingsambtenaren (BOA's) krijgen in veel gevallen structureel de beschikking over portofoons en toegang tot politie-informatiesystemen. Volgens W. Beerens van het regiokorps had dit eigenlijk niet mogen gebeuren. Hoog tijd om deze zaak in het hele land eens aan de kaak te stellen.

...EN ZE WACHTEN
EN WACHTEN

MAAR MOEDER
KOMT NIET MEER
TERUG...

Naam: _____

Straat: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

s.v.p. invullen met BLOKLETTERS

DE FAUNABESCHERMING

Postbus 150

6870 AD Renkum

postzegel heeft niet

Naam: _____

Straat: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

s.v.p. invullen met BLOKLETTERS

DE FAUNABESCHERMING

Postbus 150

6870 AD Renkum

postzegel heeft niet

VOSJES

Voorzichtig loop ik door een dicht dennenbosje en kom vervolgens op een open plek. Hier ligt een oude wal waarin diverse hollen zijn gegraven. In eerste instantie door konijnen maar later zijn de gaten vergroot door vossen. Twee weken terug ben ik hier ook geweest. Toen had het dagen lang geregend en van bewoning van één van de hollen was geen spoor te vinden. Het is eind april en dan kun je al welpen buiten het hol waarnemen, zeker met mooi weer. Ik laat mijn rugzak met fotospullen achter zodat ik me rustiger kan voort bewegen. Voorzichtig loop ik verder. Door het mooie weer en de droogte van de laatste tijd kraken de takken onder mijn schoenen. Bij het hol aangekomen liggen er kleine drolletjes en is het helder groene gras platgelopen. De burcht is zeer waarschijnlijk bewoond. Twee jaar geleden zijn er op deze burcht vier jongen groot gebracht. Een paar seconden later hoor ik zo'n tien meter verder gegrom en zie ook wat beweging onder de begroeiing. Het zijn jonge vosjes. Één, twee, drie, vier jonge vossen tel ik. Terwijl ik tel komt er ook nog één uit het hol dat aan de rand van de dennen ligt: vijf welpen, die al bruin beginnen te kleuren. Ze hebben een zeer smal staartje, bijna vergelijkbaar met een spaghetti-sliert. Ze gaan op in hun spel en hebben mijn aanwezigheid niet in de gaten. De jonge diertjes blijven wel dicht bij elkaar in de buurt. Mijn fototoestel ligt helaas een eind verderop. Ik wil het gauw gaan ophalen maar twee jongen komen op mij toegelopen en dus blijf ik als een standbeeld staan. Ik sta één meter van het hol waar de jongen naar toe willen. Vier meter voor

mij stoppen de twee en kijken even in de hoogte naar het wezen dat daar op die twee poten staat. Het komt niet bekend voor en één welp loopt rustig door en verdwijnt het hol in. De andere welp staat nog te kijken maar loopt terug naar zijn broers en zussen die elkaar nog bezig houden. Ik loop terug om de camera op te halen en daarna foto's te maken.

Vroeg in het voorjaar is het zover, na de paring in de winter, worden de blinde welpen geboren. Meestal zo'n twee tot vijf jongen. Vanaf half april zijn de welpen sterk genoeg om de uitgang van de burcht te bereiken. Dan begint de tijd dat ik diverse plekken in de gaten houd op bewoning door een vossenfamilie. Het observeren en fotograferen van de jonge dieren is een boeiende en spannende bezigheid. Vele uren heb ik bij burchten doorgebracht. De burcht die ik vandaag heb bezocht is al wel zo'n tien jaar lang bewoond in

het voorjaar. Jonge vossen zijn van nature niet bang. Ze naderen je soms op enkele meters. Maar ze worden schuwer naar mate ze ouder worden. Van hun ouders leren ze dat ze mensen overdag moeten mijden. Ook zullen ze zelf ervaringen opdoen met mensen en jagers als ze de omgeving van het hol gaan verkennen. Zo heb ik eens een tijd lang een wissel langs een wandelpad geobserveerd waar zich regelmatig jongen van een burcht vlakbij lieten zien. Op een middag kwam ik er weer en op een aantal gekapte bomen zat een groepje mensen met elkaar te praten. Ze wisten mij te vertellen dat ze twee jonge hondjes hadden zien lopen! Deze burcht lag niet ver van de bewoonde wereld en een enkele keer heb ik pa vos met een kip in de bek zien aankomen. Waarschijnlijk hadden de kippenhouders geen goed nachthok, jammer voor de kip maar goed voor de welpen. Ik praat niet veel met mensen over het bestaan van de burchten die soms

honderd meter van woningen vandaan liggen. In de gesprekken komt altijd het grote aantal vossen aan de orde dat heel wat sierpluimvee om het leven helpt. Volgens de jachtopziener is het een plaag maar hoeveel verschillende vossen men dan waarneemt, kan men niet aangeven. Jammer, want door al die verhalen heeft de vos een slecht imago. Tijdens mijn lezingen aan verenigingen over de Veluwe natuur laat ik dia's zien van welpen. Het wordt dan onrustig in de zaal. Mensen beginnen met elkaar te fluisteren en vol bewondering wordt er gekeken naar die schattige jonge vosjes die, met zandkorrels op hun kop, uit het hol staan te kijken. Statistisch gezien moet er dan in de groep van zo'n 200 toeschouwers ook een enkele jager aanwezig zijn, maar die hoor je op dat moment nooit roepen dat hij er wel eens één heeft geschoten.

Geurt Besselink

